

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΣ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1949

ΑΡΙΘ. 14

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΕΙΑΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Τῆ 10 λήξαντος μηνός, Δευτέρᾳ, ἡ Ἱερά Σύνοδος συνήλθεν εἰς πρώτην συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Μακαριωτάτου Σπυρίδωνος. Μετὰ τὴν καθιερωθεῖσαν προσευχὴν ὁ ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων συνοδικῶν πρῶτος τῆ τάξει Μητροπολίτης Ξάνθης Ἰωακείμ προσφωνῶν τὸν Μακαριώτατον Πρόεδρον ἐξ ὀνόματος τῆς Ἱ. Συνόδου εἶπε:

Μακαριώτατε,

Ἡ Διοικοῦσα Ἱερά Σύνοδος, συνερχομένη σήμερον εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Μακαριότητος συνεδρίαν, αἰσθάνεται ἰδιαιτάτην τιμὰ ἀνακούφισιν καὶ ἐνδόμυχον ἅμα ἱκανοποίησιν, παρ' ὅλα τὰ ὅσα εὐνόητα αἰσθήματα συντριβῆς καὶ πένθους ἐπικάθηται καὶ ἐπὶ πολὺ ἐτι θὰ ἐπικάθηται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, ὡς ἐκ τῆς ὅλως ἀδοκίμου ἐκ τοῦ μέσου ἀποχωρήσεως τοῦ ἀειμνήστου καὶ πεφιλημένου ἡμῶν προέδρου κυροῦ Δαμασκηνοῦ.

Ὑψηλὰ αὐτὴ πάντοτε φρονοῦσα διὰ τε τὰ γενικὰ καὶ μερικώτερα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, ἅμα ὡς ἐχρήρευσε ὁ Θρόνος, ἔθετο ὡς βάσιν κυρωτάτην ἐν ταῖς συνδιασκέψεσι, τὸ νὰ εἰρηνεύσῃ ἡ Ἐκκλησία, μακρὰν πάσης ἐγκλήσεως καὶ ἀντεγκλήσεως καὶ ἐλευθέρᾳ ἀπὸ παντὸς τῶν συνήθων περισπασμῶν. Ὅτι δ' ἐν τῇ σχετικῇ εὐμῇ τοῦ λόγου προήλθεν εἰς τὸ μέσον σχεδὸν αὐτὴ ἄφ' ἑαυτῆς ἡ ὑποψηφιότης τοῦ τετιμημένου ὀνόματος τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ἠκούσθησαν αἱ λέξεις, ἐὰν δεχθῆ ὁ ἅγιος Ἰωαννίνων, δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ψήφων, αἴτινες θὰ ἔλθωσι μόναι τῶν.

Καὶ ἠὺδόκησεν ὁ ἅγιος Θεός, ὥστε νὰ συντελεσθῆ ἡ ἐκλογὴ σχεδὸν παμπηφεί.

Ἐπὶ τοῖς οὕτως συντελεσθεῖσι τοῖσι, Μακαριώτατε, ἡ Διοικοῦσα Ἱερά Σύνοδος ἐκχεῖ αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν αἰώνιον Δομητορα τῆς Ἐκκλησίας καὶ εὐλαβῶς συγχαίρουσα τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Μακαριότητα, εὐχεται ὅπως Ἐκεῖνος, οὐτινος ἡ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται, χαρίζεται ὑγιεῖαν ἀμετάπτωτον καὶ ἐνίσχυσιν, καὶ ἀξιοῖ μέχρι γήρατος βαθυτάτου νὰ κλεῖζῃ τὴν θεοδώρητον αὐτῆς

σκοπιάν, χαράσσωσιν καὶ ἐνταῦθα ἴχνη ζωηρότατα διὰ τε τοὺς νῦν καὶ ἐπιγιγνομένους δράσεως ποιμαντορικῆς, ἐν τῇ συνεχείᾳ τῆς ἐξελίξεως τοῦ βίου τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Γένοιτο.

Ἀκολούθως ὁ παρὰ τῇ Ἱ. Συνόδῳ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος Γενικὸς Διευθυντῆς τῶν Ἐρησκευμάτων ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Ἐθνικῆς Παιδείας Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἰωάννης Καρμύρης προσεφώνησεν ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Ἐπιτρέψατέ μοι, Μακαριώτατε, ὅπως κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην καὶ εὐτυχή δι' ἐμὲ στιγμήν διερευνηθῶ καὶ τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ ἐμοῦ τοῦ ἰδίου τὴν βαθεῖαν καὶ εἰλικρινῆ χαρὰν καὶ ἱκανοποίησιν ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῆς πηδαλιουχίας τῆς ὁρθοδόξου ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας τετιμημένης Μακαριότητος κατόπιν ἐλευθέρως καὶ ἀνεπηρέαστον καὶ πανηγυρικῆς ἐκλογῆς ὑφ' ὀλοκλήρου σχεδὸν τῆς ἐλληνικῆς Ἱεραρχίας καὶ παγκοίνου καὶ ὁμοθυμῶν ἀναγνωρίσεως καὶ ὑπὸ τοῦ ὁρθοδόξου ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος.

Ἡ μέχρι τοῦδε μακρὰ καὶ λαμπρὰ ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐθνικὴ καὶ κοινωνικὴ δρασίς Ὑμῶν εἰς ἐν ἀπὸ τὰ σκληρότερον δοκιμασθέντα θέματα τῆς Ἐπικρατείας ἐγγυᾶται, ὅτι καὶ νῦν ὡς ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, θὰ δυναθῆτε νὰ ἀναπιύξητε τὴν αὐτὴν καὶ μείζονα ἐτι δραστηριότητα διὰ τε τὴν ὁρθὴν εὐθymi-σιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ὡς καὶ διὰ τὴν εἰρηνευσιν, τὴν ἐνότητα, τὴν ἐξύψωσιν καὶ τὴν ἀκμὴν καθόλου τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὅπως ὁρθῶς ὑπεγράμμισε καὶ ὁ προλαλήσας πρῶτος τῆ τάξει Σεβ. Μητροπολίτης Ξάνθης.

Βεβαιωθῆτε, Μακαριώτατε, ὅτι εἰς τὸ βαρὺ τοῦτο ἔργον Σας θὰ ἔχετε πρόθυμον τὴν συνεργασίαν καὶ συναντίληψιν οὐ μόνον τῆς Σεβ. Ἱεραρχίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν κυβερνήσεως καὶ ἅλων τῶν ἀφωσιωμένων εἰς τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν εὐσεβῶν τέκνων τῆς».

Εἰς τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας ἀπαντῶν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ πρώτη συνεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου. — † *Μητροπολίτου Λαρίσης Λαροθέου*, Χριστιανικὸς Γάμος. — *Ἰωάννου Ν. Καρμίρη*, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῶν Ἐρησκειμάτων, Ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία καὶ αἱ σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὰς ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας καὶ τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν (Ἐ' τέλος). — Ἡ Σχολὴ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. — *Παρατηρήσεων Στήλη*: Πολιτῆς ὑποθήκαι. — Οἰκτρά αὐταπάτη. — Οἱ ἀκατάλληλοι. — Ἀγγλικανικὸν σχόλιον. — *Χρονικά*.

Βαθύτατα συγκεκινημένος διὰ τὰς θερμὰς ἐκδηλώσεις τῆς Ἱ. Συνόδου, ὅσον καὶ συμπάσης τῆς Ἱεραρχίας, ὡς καὶ τοῦ ἐντιμοτάτου Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου, ἐκφράζω πρὸς πάντας τὰς θερμοτάτας εὐχαριστίας μου.

Οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ἀγνοεῖ, ὅτι οὐδέποτε ἀπέβλεψα εἰς τὸν περίβλεπτον τῶν Ἀθηῶν Ἱερὸν, πολλῶ μᾶλλον σήμερον, ὅτε καὶ αἱ δυσχέρειαι εἶναι μεγάλαι καὶ αἱ ἰδικαί μου δυνατότητες ἠλαττωμένα. Οὐχ ἦττον, πιστὸς τῆς Ἐκκλησίας στρατιώτης, ὑπήκουσα εἰς τὴν κλήσιν τῆς. Εἶθε ὁ οὕτως οἰκονομήσας τὰ πάντα Παντεπόπτης Θεὸς νὰ με βοηθήσῃ, ὅπως μὴ ὑστερήσω εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀμπελῶνός Του.

Εἰς τὴν σκληρὰν καὶ ἀνάτη ὁδόν, τὴν ὁποίαν καλοῦμαι νὰ διανύσω, μὲ ἀνακουφίζουσι καὶ μὲ παρηγοροῦσι δικαιολογοῦντα ἐπαρκῶς τὴν θυσίαν δύο ἐπιτεύγματα.

Πρῶτον, ἡ ἐκδηλωθεῖσα καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἐκλογὴν πλήρης ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁμοφροσύνη πάντων τῶν ἁγίων Ἀδελφῶν καὶ ἡ πρόφρων ἐν παντὶ συνεργασία. Ὅσονδήποτε καὶ ἂν ἐξάρω τὸ ἀγαθὸν τοῦτο, δὲν θὰ ὑπερβάλω τὴν σημασίαν του.

Δεύτερον, ἡ διὰ πρώτην φορὰν πλήρης καὶ ἀπόλυτος ἀποχὴ τῆς Πολιτείας ἀπὸ πᾶσαν ἀνάμειξιν εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ ἡ πλήρης κατανόησις, τὴν ὁποίαν εὗρον εἰς τὰς πρώτας μου ἐπαφὰς μετὰ τῶν Ἰθύνοντων, καὶ τὴν ὁποίαν ἐλπίζω βασιμῶς καὶ διὰ τὸ μέλλον, κατὰ τρόπον ἐγγυώμενον τὴν αἰσίαν ἐπίλυσιν τῶν φλεγόντων προβλημάτων τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο αἰσθάνομαι ἐπιτακτικὸν τὸ καθήκον νὰ ἐκφράσω τὰς εὐγνώμονας εὐχαριστίας τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ τὰ δύο ταῦτα ἀνυπολογίστου σημασίας

γεγονότα μὲ ἐνθαρρύνουσιν εἰς τὴν διατύπωσιν ὄχι προγράμματος—τὰ προγράμματα προϋποθέτουσι μακρὰν πίστωσιν χρόνου, τὴν ὁποίαν δὲν μοι ἐπιτρέπει νὰ προεξοφλήσω οὔτε ἡ ἡλικία μου, οὔτε ἡ ὑγεία μου—ἀλλ' ἐπειγουσῶν τινῶν ἐπιδιώξεων, ζωτικωτάτων διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας.

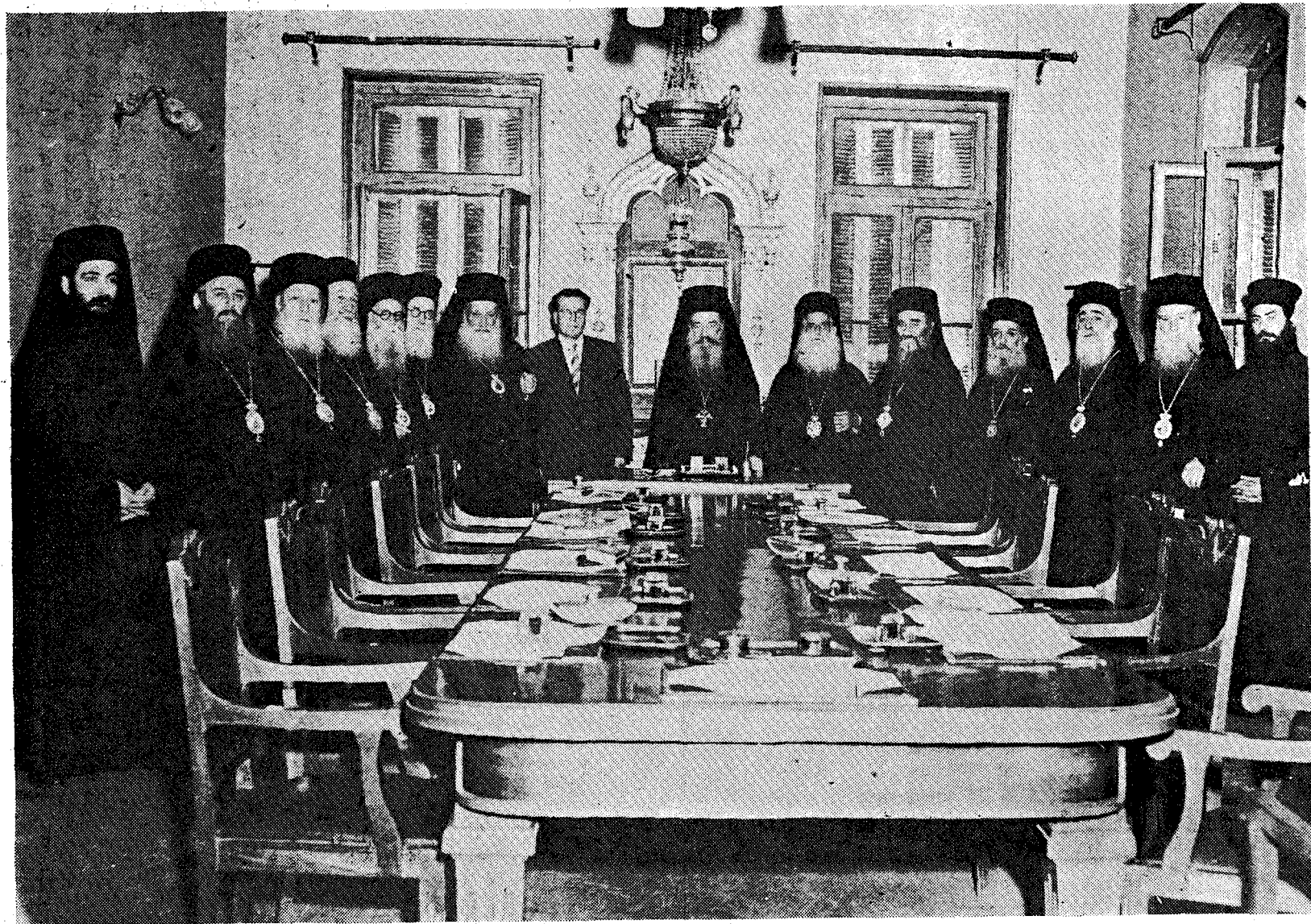
Πρώτιστον καὶ ἀποκλειστικὸν σχεδὸν μέλημα τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς θητείας μου ἀπετέλεσε καὶ θὰ ἀποτελέσῃ τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου, τὸ ὁποῖον ἐκφεύγει ἀπὸ τὰς οἰκονομικὰς δυνατότητας τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι περιττὸν νὰ ἐξάρω πρὸς εἰδότης τὴν σημασίαν τοῦ ζητήματος. Αἱ πρώται μου ἐπαφαὶ μετὰ τῶν ἀρμοδίων εἶναι ἐνθαρρυντικαὶ καὶ λίαν θαρρουντικῶς ἀποβλέπω εἰς προσεχῆ αἰσίαν ἐκβασιν. Εἶθε ὁ Πανάγαθος νὰ φωτίσῃ τοὺς Ἰθύνοντας.

Εὐθύς μετὰ τοῦτο καὶ παραλλήλως πρὸς αὐτὸ θὰ καταβάλωμεν συντόνους προσπάθειας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τρόπον ὥστε ὄχι μόνον αὐτάρκης νὰ καταστῇ καὶ νὰ μὴ τείνῃ εἰς βάρος τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀξιοπρεπειᾶς τῆς τὸν δίσκον τῆς ἐπαίτειας, ἀλλὰ καὶ νὰ προσέλθῃ ἐπίκουρος εἰς τὴν μορφωτικὴν καὶ φιλόνηρον ἀποστολήν τῆς. Ὑποστηρίζεται βασιμῶς, ὅτι καὶ ἀπὸ τὰ ὑπολείμματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας καταλλήλως διευθυνόμενα δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ καὶ ὁ δεύτερος οὗτος σκοπός.

Ἐλπίζομεν, ὅτι θὰ εὕρωμεν κατανόησιν παρὰ τοῖς Ἀρχουσι διὰ τὴν λήψιν τῶν ἀναγκαίων νομοθετικῶν μέτρων, ἀλλ' ὀφείλει καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐπιδείξῃ δραστηριότητα καὶ ἀγρυπνον παρακολούθησιν. Ἄς ὁμολογήσωμεν ὅτι μέχρι τοῦδε, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ἐλάχιστα τῶν δεόντων ἐγένοντο.

Ἐτερον θέμα, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ στρέψωμεν ἀμέριστον τὴν προσοχήν μας, εἶναι ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Ὅσον μικραὶ καὶ ἂν εἶναι αἱ ρωγαί, αἱ προκληθεῖσαι εἰς τὸ σῶμά της, δὲν ἀποτελοῦσιν ἀπλήν ἐνόησιν, ἀλλὰ διασπῶσι καὶ παρακωλύουσι σοβαρῶς τὴν ὅλην ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς τῆς. Θέλω νὰ ἐλπίζω, ὅτι θὰ εὕρωμεν κατανόησιν καὶ ἀνταπόκρισιν ἀπὸ πᾶσαν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν συνείδησιν.

Τὸ τέταρτον καὶ σπουδαιότατον, τέλος, πρό-

Η ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΕΙΑΝ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

βλημα είναι τὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς δημιουργίας στελεχῶν. Τυγχάνει πανθομολογούμενον, ὅτι τὸ κρατοῦν σύστημα δὲν ἀπέδωκε τοὺς ἀναμενομένους καρποὺς καί, συνεπῶς, χεῖριζι ριζικῆς ἀναθεωρήσεως ἀπὸ τῆς κατωτάτης μέχρι τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος. Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἔχομεν εὐτυχῶς πολῦτιμον βοηθὸν καὶ συμπαραστάτην τὴν ἀρτισύστατον Ἀποστολικὴν Διακονίαν, τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία ἔχει ζωτικὸν συμφέρον νὰ ἐνισχύσῃ πάσῃ θυσίᾳ. Τὸ ζήτημα βεβαίως τοῦτο εἶναι μακρῶς πνοῆς καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ ἴδωμεν λυόμενον κατ' εὐχὴν. Ἀλλὰ καὶ μόνον τὰς βάσεις, ἐὰν δυνηθῶμεν νὰ θέσωμεν, θὰ ἀναφωνήσωμεν εὐγνώμονες τὸ τῆς Γραφῆς, «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα».

Ταῦτα παραλλήλως πρὸς τὴν τόνωσιν τῆς Διοικητικῆς μηχανῆς καὶ τὴν ἠθικὴν ἀνύψωσιν τοῦ Κλήρου, τῆ συνεργασίᾳ καὶ ἀρωγῇ πάντων τῶν Ἀγίων Ἀδελφῶν, ὡς καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν κοινωφελῶν προσπαθειῶν τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἀπορροφήσωσι τὰς ὑπολειπομένας ἀσθενεῖς μου δυνάμεις.

Εἶθε ὁ Πανάγαθος νὰ ἐπευλογήσῃ τὰς προσπαθείας μου καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὰς καρποφόρους ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας Του καὶ τοῦ Χριστεπωνόμου πληρώματος.

Ἐν συνεχείᾳ ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπεφάσισεν ὅπως, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ, τελεσθῆ ἕν τῷ καθεδρικῷ ναῷ ἱερὸν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ μνημόσυνον τῇ συμμετοχῇ συμπάσης τῆς Ἱ. Συνόδου, ταυτοχρόνως δ' ἀπέλυσε τηλεγραφικὴν Ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας, ἐντελλομένη τὴν τέλεσιν ἱερῶν μνημοσύνων ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῶν ἱερῶν αὐτῶν Μητροπόλεων.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ὃ μὴ νικᾷ πόθος.

Αὕτη μάλιστα ἡ διδραχμὴ ἀνεπαχθεστέρα, δταν πρὸς ἄλλον τις τρέψας τὸν λόγον, ἕτερον πλήτη. Οὕτε γὰρ εἰς θυμὸν ἀφήσιν ἐξενεχῆναι τὸν ἐπιτιμώμενον, καὶ λανθανόντως τὸ τῆς διορθώσεως ἐνίησι φάρμακον.

Οὐδὲν οὕτως ἰσχυρὸν παρὰ ἀνθρώποις, ὡς συνηθείας παλαιᾶς τυραννίς.

Στῆθι ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐρώτησον τοὺς ἀπιόντας καὶ ἐπανιόντας, καὶ οὐδένα ὄψει ὑπὲρ πνευματικῶν πραγμάτων σπεύδοντα, ἀλλὰ πάντας ὑπὲρ σαρκικῶν τρέχοντας.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

Ὁ γάμος εἶναι τῆς αὐτῆς ἡλικίας μὲ τὸν ἄνθρωπον καὶ εἶναι δι' αὐτόν, τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν σπουδαιότατος, διότι τὸ καλὸν καὶ ἡ εὐεξία αὐτῶν στηρίζονται εἰς τὸν γάμον. Συνεπῶς οἱ πάντες τούτου ἐνεκεν πρέπει νὰ παρατηροῦν καὶ νὰ θεωροῦν τὸν γάμον ὡς κάτι ἅγιον καὶ ὀφείλου νὰ πιστεύουν αὐτόν ὡς κάτι πλήρες εὐλογίας. Ἡ Ἐκκλησία ὁρίζει καὶ πιστεύει τὸν γάμον ὡς «μυστήριον μέγα», ἀποδίδει εἰς αὐτὸν μεγάλην προσοχὴν καὶ τὸν ὑπερασπίζει ὡς τοιοῦτον κατὰ τῆς ἐπιχειρουμένης κοσμικότητος αὐτοῦ, διότι μὲ τὴν μείωσιν τῆς πίστεως καὶ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τῆς θρησκευτικῆς ἐννοίας τοῦ γάμου, τείνει νὰ ἀφαιρεθῇ τὸ ἔνδυμα τοῦ χριστιανικοῦ χαρακτηῆρος καὶ τῆς θρησκευτικῆς τελετῆς καὶ οὕτω νὰ περιπέσῃ ὁ γάμος εἰς κοσμικὸν κατασκευάσμα. Ποῖα λοιπὸν εἶναι ἡ χριστιανικὴ περὶ αὐτοῦ ἀντίληψις;

Αὕτη ἀτυχῶς ἐλλεῖπει ἀπὸ ἡμᾶς. Εἰς πολλοὺς ὁ γάμος ἔπαυσε νὰ θεωρῆται ὡς μυστήριον, τὸν θεωροῦν περισσότερο ὡς συνάλλαγμα πολιτικόν, καὶ τὴν τέλεσιν αὐτοῦ ὡς τελετὴν κοσμικὴν καὶ ἐξωτερικὴν, ἥτις δύναται καὶ νὰ μὴ λαμβάνῃ χώραν. Ἡ τοιαύτη ἀντίληψις εἶναι ὁ καλύτερος συνήγορος ὑπὲρ τῶν δαζυγίων, παραμερίζει τὴν ἐνότητα, τὴν ἀγιότητα, τὸ ἀδιάλυτον τοῦ γάμου. Κάθε χριστιανικὴ σκέψις ἀπομακρύνεται τοῦ γάμου, θεωρουμένου μόνον ὡς ἐπενδύτου τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς αἰσθητικότητος. Κατὰ συνέπειαν τότε λείπει ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε τὸ κακὸν πνεῦμα ἐξουσιάζει τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦς, οἵτινες νυμφευόμενοι ἀποκλείουν τὸν Θεὸν ἀπὸ τὰς καρδίας των, ἱκανοποιούντες μόνον τὴν αἰσθητικότητα, ὡς τὰ ζῶα, ἅτινα δὲν ἔχουν νόησιν. Τὴν ἐννοίαν αὐτὴν ἔχουν οἱ λόγοι τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὸν Τωβίαν.

Ἐναντι τῶν τοιούτων ἀντιχριστιανικῶν ἀντιληψεων περὶ γάμου ἡ Ἐκκλησία προβάλλει πάντοτε τὴν σταθερὰν πίστιν, ἥτις ἀξιοῖ ὅπως ὁ γάμος κλείεται κατὰ τὰς ὁδηγίας τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ἀρκεῖ ἐπομένως, καὶ τοῦτο εἶναι συνηφασμένον ἀπολύτως μὲ τὸν χριστιανικὸν γάμον, ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τὸ κῆρος τῆς Πολιτείας διὰ τὸν γάμον καὶ τὴν τέλεσιν αὐτοῦ, ἢ, ὡς συμβαίνει εἰς τοὺς μικτοὺς γάμους, ἡ τέλεσις αὐτοῦ ὑπὸ ὀρθοδόξου Ἱερέως, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ἡ συμφώνως πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὰς ὁδηγίας τῆς Ἐκκλησίας τέλεσις αὐτοῦ.

Ὁ γάμος εἶναι μυστήριον καὶ διὰ τοῦ μυστηρίου παρέχεται ἡ Θεία Χάρις. Πρέπει ἐπομένως νὰ προηγηθῆ αὐτοῦ ἡ ἐξομολόγησις, ἡ θεία Μετάληψις, ὥστε ἀξίως νὰ ληφθῆ ἀπὸ τοὺς νυμφευομένους ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν γάμον.

Ὅσοι ἀξιώτεροι καθίστανται οἱ μέλλοντες σύζυγοι διὰ τούτων, τόσο καθαρωτέρα γίνεται ἡ ψυχὴ των, τόσο πλουσιωτέρα εἶναι ἡ Χάρις εἰς

αυτούς. Τοῦτο πρέπει νὰ ἐνθυμῶνται πάντοτε οἱ σύζυγοι, ὅτι δι' αὐτούς εἶναι τὸ σπουδαιότερον, ὅτι μὲ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου ἔλαβον πλουσίαν τὴν Χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ. "Ἄν δι' ἑκάστην ἡμέραν, δι' ἑκάστην πρᾶξιν, δι' ἑκάστην ἐπιχείρησιν ζητοῦμεν τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, πῶσω μᾶλλον ἐπιβάλλεται νὰ ἰκετεύσωμεν τὴν Χάριν καὶ εὐλογίαν Αὐτοῦ προκειμένου νὰ συνδέσωμεν τὴν ζωὴν μας καὶ νὰ ἀποτελέσωμεν οἰκογένειαν, ἐν μικρῷ χριστιανικῇ κοινωνίαν, μὲ τόσας σπουδαίας ἀπαιτήσεις ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πατρίδα! Τόσον ἅγιον καὶ μέγα καὶ σπουδαῖον εἶναι ὁ γάμος. Εἶναι ὁ δι' ὅλης τῆς ζωῆς δεσμός καὶ σύνδεσμος μὲ πλοῦσια καὶ βαρέα καὶ ὑπεύθυνα καθήκοντα. Διὰ τοῦτο οἱ μεμνηστευμένοι πρέπει νὰ προετοιμασθοῦν καὶ νὰ προσευχηθοῦν εἰς τὸν Θεόν.

Δὲν πρέπει νὰ ἐμφανισθοῦν οἱ νυμφιοὶ πρὸ τοῦ Θεοῦ γυμνοὶ ἀπὸ πίστιν, ἀλλὰ μὲ βαθυτάτην ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Θεόν, ἐν προσευχῇ νὰ ζητήσουν τὴν ἐνίσχυσίν Του, νὰ ἰκετεύσουν τὴν εὐλογίαν Του δι' ὅλης τῆς ζωῆς των. Εἰς τὴν ἔννοιαν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ γάμου δὲν συμφωνεῖ καὶ δὲν συντρέχει ἐπιπολαιότης, οὔτε ἰδέαι κοσμικαί, οὔτε δὲ καὶ αἱ σκέψεις τῶν νεονύμφων πρέπει νὰ κατευθύνωνται εἰς ἐπιγείους ἀπολαύσεις καὶ σκοπούς, οὔτε νὰ θεωροῦν τὸν γάμον ὡς κοσμικὴν τινα τελετὴν, μὲ ματαιοδοξίαν ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἐνδυμασιῶν ἢ τὴν πομπὴν ἢ ἄλλα ἐξωτερικὰ σημεῖα.

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὸν γάμον, καὶ σπουδαίως συμβουλεύει τοὺς νεονύμφους διὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀγιότητα τοῦ μυστηρίου. Ἡ Ἐκκλησία πανηγυρίζει εἰς τὸν γάμον. Εἰς τὰς ἀναγιγνωσκόμενας εὐχὰς διαρκῶς παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ στείλῃ τὴν Χάριν Του ἐπὶ τοὺς νεονύμφους, τοὺς ὁποίους συνοδεύει μὲ λόγους εὐτυχίας κατὰ Θεόν. Ὁ γάμος ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, στηρίζει καὶ πολλαπλασιάζει τὸν σεβασμὸν καὶ τὸν θαυμασμὸν καὶ δίδει θρησκευτικὸν περιεχόμενον. Διὰ τοῦτο εἶναι πολὺ λυπηρὸν, ὅταν μετὰ ταῦτα οἱ σύζυγοι προβαίνουν εἰς τὴν λύσιν ἐνός τοιούτου δεσμοῦ.

Ὁ γάμος διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἶναι ἡμέρα πανηγύρεως. Ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου εἶναι ἡμέρα οὐ μόνον χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ τιμῆς. Ὁ γάμος εἶναι χαρὰ καὶ διὰ τὴν λοιπὴν κοινωνίαν, διότι εἶναι κατεύθυνσις πρὸς τὸ καλὸν αὐτῆς, δι' ὃν λόγον εἶναι δικαιολογημένη ἢ κοινὴ χαρὰ κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτήν. Τὴν ἔννοιαν αὐτὴν δίδει αὐτὸς ὁ Χριστὸς, παρομοιάζων τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν μὲ τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου, ὅπερ παρέθεσεν ὁ βασιλεὺς διὰ τὸν υἱὸν του. Ἄλλὰ καὶ Αὐτὸς μετὰ τῆς Παναγίας Μητρὸς Του καὶ τῶν μαθητῶν μετέβη προσκληθεὶς εἰς τὸν ἐν Κανά γάμον, συμμετασχὼν τῆς εὐτυχίας τῶν νεονύμφων καὶ τῆς χαρᾶς των, δοὺς τὴν εὐλογίαν Του. Καθορίζει δι' αὐτοῦ ὡς ἀγίαν τὴν ἑορτὴν τοῦ γάμου. Κατὰ ταῦτα ὁ Κύριος εἶναι μαζί μας

εἰς τὰς γαμηλίους αὐτὰς ἑορτάς. Εἴθε νὰ ἡσθάνομεθα πόσῃν εὐλογίαν μας φέρει ὁ Χριστὸς εἰς τὴν οἰκίαν μας, ὅταν μὲ πίστιν καὶ ἀγάπην Τὸν ἐπικαλώμεθα εἰς τὸν γάμον μας. "Ὅπου ὁ Χριστὸς εἰσέρχεται, ἐκεῖ συνεισέρχεται καὶ μένει ἢ εὐλογία καὶ ἡ Χάρις Του, τὸ ἀπαραίτητον αὐτὸ θεμέλιον διὰ τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν. "Ὅταν τις ἔχη τὸν Χριστὸν, δὲν φοβεῖται ἀπολύτως τίποτε.

Πόσον ὅμως ἀξιοκατάκριτοι εἴμεθα, ὅταν μὲ τὴν ἀπίστιαν μας βεβηλώνωμεν τὴν ἑορτὴν τοῦ γάμου. Τότε αἱ εὐχαὶ καὶ τὰ συγχαρητήρια μένουσιν ἄνευ ἀξίας, ἄνευ οὐσίας, περιεχομένου καὶ ἐνεργείας, τότε ἐμποδίζεται ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Πόσον λυπηρὸν εἶναι εἰς τοὺς σημερινοὺς χρόνους, τοὺς χρόνους αὐτοὺς τῆς ἀνάγκης, καθ' οὓς ὅλοι πάσχομεν ἀπὸ πολλὰς ἐλλείψεις, καθ' οὓς περιβαλλόμεθα ἀπὸ ἐχθροὺς τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, πόσον εἶναι λυπηρὸν, λέγομεν, νὰ βεβηλώνωμεν καὶ νὰ μειώμεν τὴν ἀξίαν τοῦ γάμου, θεωροῦντες αὐτὸν μόνον ὡς κοσμικὴν ἑορτὴν καὶ ἀποδίδοντες πραγματικὴν ἀξίαν εἰς τὸ χρῆμα, τὰ ἐνδύματα, τὰ κτήματα, καὶ τὴν ἐξωτερικὴν μόνον ὄψιν τῆς τελετῆς, πανηγυρίζοντες τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου οὐχὶ χριστιανικῶς μὲ περιεχόμενον θρησκευτικόν, ἀλλ' ὡς ἡμέραν φαγητοῦ καὶ χοροῦ καὶ ἀπολαύσεων! Πόσον θὰ ἦτο χριστιανικόν, ἂν, ἀντὶ τῶν τοιούτων, ἐχορταίνομεν πεινῶντας καὶ ἐβοηθῶμεν ἄλλους ἔχοντας ἀνάγκην, καὶ δὴ σήμερον μὲ τὸ πλῆθος τῶν τραυματιῶν, τῶν ἀναπήρων, τῶν πτωχῶν οἰκογενειῶν τῶν πολεμιστῶν μας!

Τέλος οἱ σύζυγοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ τιμῶσι τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου αὐτῶν, τελούντες τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν καὶ μεταλαμβάνοντες, προσευχόμενοι μετὰ τῆς οἰκογενείας των καὶ ἀνανεοῦντες οὕτω τὴν εὐλογίαν, ἣτις ἐδόθη εἰς αὐτοὺς διὰ τοῦ γάμου των καὶ εὐχαρστοῦντες τῷ Θεῷ διὰ τὴν Χάριν Του δι' ἐσωτερικῆς ἐγνωμοσύνης νὰ πανηγυρίζωσι τὴν ἐπέτειον αὐτὴν, δίδοντες λαμπρὸν παράδειγμα καὶ εἰς τὰ παιδιά των. "Ἔτσι πληροῦσιν οἱ σύζυγοι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας: «Αὐτὴ ἡ ἡμέρα πρέπει νὰ εἶναι ἱερά ἀνάμνησις, πρέπει νὰ ἑορτάζεται πανηγυρικῶς ἐν Κυρίῳ καὶ νὰ τὴν μεταδίδετε ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν πρὸς αἰωνίαν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ» (Ἐξέδ. 12, 14)

† Ὁ Λαρίσης ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Σ Κ Ε Ψ Ε Ι Σ

Ἡ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ πολυτιμότερα γνώσις εἶνε ἡ γνώσις τοῦ Χριστοῦ.

* Ἄς ἔχωμεν τὴν πεποίθησιν ὅτι μόνον ὁ Θεὸς δύναται νὰ καθησυχάσῃ τὴν τεταραγμένην ψυχὴν μας καὶ νὰ τῇ χάριση ἀγίαν ἀνάπαυσιν, ὥστε πᾶς φόβος διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον νὰ ἐξαλειφθῇ ἐντελῶς.

* Ἐχε ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀμέσως δὲν δύνασαι νὰ καταστής ἐνάρετος καὶ τέλειος. Ἡ ἀρετὴ ἀποκτᾶται δι' ἀσκήσεως καθημερινῶς.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΕΝ ΑΜΣΤΕΡΔΑΜ

**Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΑΥΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΤΕΡΟΔΟΞΟΥΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ** (Ε')

III

*Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας
πρὸς τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν**

Μὴ ἀποφανεῖς εἰσέτι τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐπισημῶς καὶ ὀριστικῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς σχέσεως αὐτῆς πρὸς τὸ ἐκ τοῦ Συνεδρίου τοῦ Amsterdam προελθὸν Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, — ὅπερ ἐτέθη ἤδη ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῆς ἀντιπροσωπείας αὐτῆς εἰς τὸ ἐν λόγῳ Συνέδριον, — εἴμεθα ὑποχρεωμένοι μετ' ἐπιφυλάξεων καὶ διὰ βραχέων νὰ ἀσχοληθῶμεν περὶ αὐτό.

Τὸ ζήτημα τοῦτο δέον νὰ ἐξετασθῇ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Ἱστορίας καὶ μάλιστα τῆς προσφάτου. Κρίνοντες λοιπὸν ἐπὶ τῇ βράσει τῶν ἱστορικῶν δεδομένων, φρονοῦμεν προσωπικῶς ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία δὲν θέλει ἀποστή τῆς γραμμῆς τῆς χαραχθείσης ἐν ἔτει 1920 ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, συνεχίζοντος παλαιότεραν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν. Ὡς γνωστόν, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἅμα τῇ καταπαύσει τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου, ἀνεκίνησε πρῶτον αὐτὸ τὸ ζήτημα τῆς προσεγγίσεως καὶ συνεργασίας τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ὑποδείξαν τὴν ἀνάγκην τῆς ἰδρύσεως «Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν» πρὸς συνεργασίαν αὐτῶν ἐπὶ κοινωνικοῦ καὶ ἠθικοῦ πεδίου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς τότε «Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν»¹.

* Τὸ τελευταῖον τοῦτο τμήμα ὑπεβλήθη τῇ 31.12.1948 καὶ πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς ἰδιαίτερα ἐκθεσίς μου ἐν συνεχείᾳ πρὸς ἐτέραν, ὑποβληθεῖσαν αὐτῇ τῇ 3.11.1948, κοινήν ἐκθεσιν τῆς πλειοψηφίας τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Amsterdam. Ἐν τῇ συνοδουσίᾳ αὐτὸ ἀναφορᾶ μου ἔγραφον: «...Προκειμένου νῦν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος νὰ συζητήσῃ τὸ μέγα τοῦτο ἐκκλησιαστικὸν θέμα, ἵνα καθορίσῃ τὴν τηρητέαν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας στάσιν ἐναντι τοῦ ἐκ τοῦ Συνεδρίου τοῦ Amsterdam προελθόντος Συμβουλίου τῆς «Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν», ὡς μία τῶν ἰδουσασῶν αὐτὸ 147 Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν, ἐθεώρησα ἰδιαίτερον ἐπιτακτικὸν καθήκον μου — λόγῳ καὶ τῆς ἦν κατέχω εἰδικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἔδρας καὶ τῆς ἐμπιστευτικῆς παρὰ τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας θέσεώς μου — νὰ ὑποβάλω αὐτῇ τὴν παρούσαν προσωπικὴν συμπληρωματικὴν ἐκθεσιν, περιέχουσαν οὐσιαστικῶς τερὰ τινα στοιχεῖα, χρήσιμα διὰ τὴν λήψιν τῆς ἐνδεηγμένης ὀριστικῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀποφάσεως, ἥτις θέλει ἀσκήσῃ μεγίστην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων σχέσεων ἐν τῷ μέλλοντι».

1. Ἀλλὰ καὶ πρότερον ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1902 ἐξεφράσθη ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὁ μύχιος αὐτῶν πόθος περὶ προσεγγίσεως καὶ συνεργασίας καὶ, εἰ δυνατόν, ἐν ἀπωτέρῳ μέλλοντι ἐνώσεως πασῶν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκ-

Οὕτως ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 10 Ἰανουαρίου 1919 ὁ τοποτηρητὴς τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου μητροπολίτης Προύσης Δωρόθεος ἐποιήσατο τὴν ἀκόλουθον πρότασιν: «Νομίζω ὅτι εἶναι καιρὸς πλέον, ὅπως ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία σκεφθῇ σοβαρῶς καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐνώσεως τῶν ἐπὶ μέρος χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἰδίως μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν, τῶν Παλαιοκαθολικῶν καὶ τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας... Τὸ βαρυσήμαντον ἄγγελμα καὶ πρόσταγμα πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος περὶ προσεγγίσεως καὶ δὴ καὶ ἐνώσεως τῶν διαφόρων χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν πρὸς σχηματισμὸν Κοινωνίας Ἐκκλησιῶν πρέπει νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τῆς προτάσεως δὲ γενομένης ἀποδεκτῆς, καθιερώσθῃ εἰδικὴ πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος ἐπιτροπὴ ἐξ ἱεραρχῶν καὶ λαϊκῶν θεολόγων, ἥτις καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον σχετικὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἐκθεσιν, ἐγκριθεῖσαν συνοδικῶς τῇ 19 Νοεμβρίου 1919¹. Κατόπιν τούτων τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπήντησε κατ' Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1920 τὸ ἱστορικὸν διάγγελμα αὐτοῦ «πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ»², δι' οὗ ἐπρότεινε τὸν σχηματισμὸν «Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν» ἐπὶ πρακτικοῦ καὶ ἠθικοῦ πεδίου. Τὸ Πατριαρχεῖον ἐν τῷ διαγγέλματι αὐ-

κλησιῶν, ὑπὲρ ἧς οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ προσεῦχεται καθ' ἐκάστην ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία. Οὕτως ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακείμ III, διὰ τῆς ἱστορικῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου αὐτοῦ τῷ 1902 ἠρώτησε πάσας τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας «περὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι σχέσεων ἡμῶν μετὰ τῶν δύο μεγάλων τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀναδενδράδων, τῆς Δυτικῆς δηλονοῦν καὶ τῆς τῶν Διαμαρτυρομένων Ἐκκλησίας». Ἀπαντήσασαι δ' εἰς ταύτην αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι Ἱεροσολύμων, Ρωσίας, Ἑλλάδος, Ρουμανίας, Σερβίας καὶ Μαυροβουνίου, διετράνωσαν τὸν διάτακον αὐτῶν πόθον περὶ ἐνώσεως, ὁ δὲ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀνταπαντήσας καὶ συγκεφαλαιώσας τὰς ἐκφρασθεῖσας εὐχὰς καὶ σκέψεις ἔγραψε: «Πλὴν ἀλλὰ τῇ τῶν ἰδίων φυλακῇ ἀγρυπνοῦντες, σκοπεῖν ὀφείλομεν καὶ τὰ τῶν ἄλλων καὶ ὅλη ψυχῇ δεόμενοι ὑπὲρ τῶν πάντων ἐνώσεως, μὴ ἀποδυσπετεῖν πρὸς τὰς δυσχερεῖας, μηδὲ ἀνεπιδεκτον σκέψεως ἢ δυσέμφικτον ὅλως ὑπολαμβάνειν τὸ πρᾶγμα, ἐνασκοπεῖν δὲ τὰ δυνάμενα προοδοποιεῖν τῷ θεοφιλεῖ ἔργῳ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, ἐν σοφίᾳ περιπατοῦντες καὶ ἐν πνεύματι πραότητος πρὸς τοὺς διίσταμένους, ἐκεῖνο ἐνθυμούμενοι, ὅτι τῇ παναγίᾳ Τριάδι καὶ αὐτοῖσι πιστεύοντες καὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σεμνυόμενοι, τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ σωθῆναι ἐλπίζουσιν». (Ἡ περὶ τῶν σχέσεων τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ περὶ ἄλλων γενικῶν ζητημάτων πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἐγκύκλιος τοῦ 1902 κλπ., ἰδίως σ. 8, 17, 27, 39, 46, 57, 66, 72, 77. Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ ταύτῃ ὀρθοδόξων ἀρχῶν περὶ ἐνώσεως ἔγραψεν ὁ καθηγητὴς X. Ἀνδρ. οὐ τ ο ς ἰδιαν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον: Αἱ βάσεις τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὰ ἀρτιφανῆ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν γράμματα, Κωνσταντινούπολις 1905).

1. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» 39 (1919) 277 ἐξ., 298.

2. Τὸ πατριαρχικὸν τοῦτο διάγγελμα ἐδημοσιεύθη εἰς ἴδιον τεύχος ἑλληνιστί, γαλλιστί, ἀγγλιστί καὶ ρωσιστί ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐγκύκλιος συνοδικὴ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ», ἐν Κων/πόλει 1920, ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου. Γερμανικὴν δὲ μετάφρασιν αὐτοῦ βλέπ. ἐν «Internationale kirchliche Zeitschrift» 12 (1922) 26—30.

τοῦ σαφῶς ὁμιλεῖ μόνον «περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συμπήξεως τοιαύτης τινὸς τοῦλάχιστον τὸ κατ' ἀρχὰς συναφείας καὶ κοινωνίας μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν» ἢ «περὶ ἀπλῆς τὸ κατ' ἀρχὰς συναφείας καὶ προσεγγίσεως», ἐδραζομένης ἐπὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, μὴ λογιζομένων ἀλλήλας ὡς ξένας καὶ ἄλλοτριᾶς», φρονοῦν «ὅτι ἡ τῶν διαφορῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν προσέγγις πρὸς ἀλλήλας καὶ κοινωνία οὐκ ἀποκλείεται ὑπὸ τῶν ὑφισταμένων μεταξὺ αὐτῶν δογματικῶν διαφορῶν, καὶ ὅτι τοιαύτη τις προσέγγις τὰ μάλα ἐστὶν εὐκαίᾳ καὶ ἀναγκαία καὶ πολλαχῶς χρήσιμος εἰς τε τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον ἐκάστης τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ ὅλου χριστιανικοῦ σώματος καὶ εἰς παρασκευὴν καὶ διευκόλυνσιν τῆς πλήρους ποτέ, σὺν Θεῷ, καὶ εὐλογημένης ἐνώσεως τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν». Ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐκτίθησι τὰς σκέψεις καὶ τὸν τρόπον, «καθ' ὃν τὴν προσέγγισιν ταύτην καὶ συνάφειαν ἐννοοῦμεν καὶ δυνατὴν ὑπολαμβάνομεν», καθορίζον τὸν ἐξῆς σκοπὸν τῆς «Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν»: α') Ἐνότης ἐν τῷ ἡμερολογίῳ, β') ἀνταλλαγὴ ἀδελφικῶν γραμμάτων κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς καὶ ἄλλας ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ εὐκαιρίας, γ') κανονικαὶ σχέσεις μετὰ τῶν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐδρευόντων ἀντιπροσώπων τῶν διαφορῶν Ἐκκλησιῶν, δ') σχέσεις μεταξὺ θεολογικῶν σχολῶν καὶ θεολόγων καὶ ἀνταλλαγὴ σπουδαστῶν καὶ θεολογικῶν περιοδικῶν καὶ συγγραμμάτων, ε') σύγκλησις παγχριστιανικῶν συνεδρίων πρὸς μελέτην ζητημάτων γενικοῦ διαφέροντος, ὡς καὶ συγγραφή ἐπιστημονικῶν μελετῶν πρὸς ἀμερόληπτον ἔρευναν τῶν ὑφισταμένων δογματικῶν καὶ ἄλλων διαφορῶν, στ') ἀμοιβαῖος σεβασμὸς τῶν κρατούντων ἐν ταῖς διαφοραῖς Ἐκκλησίαις ἡθῶν καὶ ἐθίμων, ζ') ἐνταφιασμὸς τῶν ἐν ξέναις Ἐκκλησίαις ἀποθησκόντων χριστιανῶν, η') διακανονισμὸς τοῦ ζητήματος τῶν μεικτῶν γάμων, θ') ἀμοιβαία ὑποστήριξις εἰς εὐσεβῆ ἔργα, ὁποσοποῦντα τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, εὐποΐαν κ.τ.δ., ι') κατάργησις τοῦ προσηλυτισμοῦ¹.

¹ Ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρω διαγγέλματος καὶ

1. Ὁμοίως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ διαγγέλματος τούτου ἡ ὀρθόδοξος ἀντιπροσωπεῖα ὑπέβαλεν εἰς τὴν προκαταρκτικὴν συνέλευσιν τοῦ παγκοσμίου Συνεδρίου περὶ πίστεως καὶ τάξεως τῆς Γενεῦσης τῷ 1920 πρότασιν περὶ ἰδρύσεως «Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν», ἧς σκοποὶ ἤθελον εἶναι: α') Πλήρης κατάργησις τοῦ προσηλυτισμοῦ μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ φιλικὴ συνεννόησις περὶ τῶν ἱεροαστολῶν παρὰ τοῖς μὴ χριστιανικοῖς λαοῖς, β') ἀλληλεγγύη καὶ ἀμοιβαία ἀγάπη μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, γ') σύνδεσμος καὶ συνεργασία τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀποκατάστασιν καὶ προαγωγὴν τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ συνασπισμὸς ἐναντίον παντὸς συστήματος καταπολεμοῦντος ταύτας, δ') ἀμοιβαία γνωριμία τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μελέτη τῶν κατ' αὐτάς, ε') ἔνωσις τῶν μικροτέρων συγγενῶν χριστιανικῶν ὁμάδων, στ') ἔνωσις πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ διοικήσει, ὡς τελικὸς σκοπὸς τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν. Τὸ ὀρθόδοξον τοῦτο πρόγραμμα, υλοθετηθὲν καὶ ὑπὸ τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου, παραπεμφθὲν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν συνεχείας. (Παρά *Ἰω. Καμίρη*, μν. ἔ. σ. 391).

τῶν μετ' αὐτὸ ἐπακολουθησασῶν διακηρύξεων καὶ ἀποφάνσεων, ὡς καὶ τῆς σταθερᾶς πράξεως τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, αὕτη προσεχώρησε πράγματι ἄνευ δισταγμῶν καὶ ἐπιφυλάξεων μόνον εἰς τὴν κίνησιν καὶ προσπάθειαν τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς συνεργασίαν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ πρακτικοῦ χριστιανισμοῦ, πρὸς κοινὴν ἀντιμετώπισιν τῶν πρακτικῶν ἐκκλησιαστικῶν, θρησκευτικῶν, ἠθικῶν, κοινωνικῶν, ἐκπολιτιστικῶν καὶ λοιπῶν ζητημάτων, ἐνῶ τοῦναντίον προκειμένου περὶ δογματικῶν ζητημάτων ἐδέχθη ἀπλὴν ἐπαφὴν καὶ συμμετοχὴν ὀρθόδοξων θεολόγων εἰς ἀκαδημαϊκὸν μᾶλλον χαρακτηριστὴρον ἐχούσας συζητήσεις καὶ συνέδρια καὶ ἐπιτροπὰς ἐπιστημονικὰς πρὸς κοινὴν μετ' ἑτεροδόξων θεολόγων μελέτην καὶ ἔρευναν τῶν δογματικῶν διαφορῶν, τῶν χωρίζουσῶν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὰς ἑτεροδόξους τοιαύτας. Ὅπως ἰδιαιτέρως ἐδέχθη κατ' ἀρχὴν τὴν συνεννόησιν καὶ συνεργασίαν μετὰ τῶν δογματικῶς ἐγγύτερον πρὸς αὐτὴν ἱσταμένων Ἐκκλησιῶν, οἷα εἶναι, πρὸ πασῶν τῶν ἄλλων, αἱ ἀπεσχισμέναι ἀπ' αὐτῆς παλαιαὶ μονοφυσικαὶ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς, ἡ Παλαιοκαθολικὴ, ἡ Ἀγγλικανικὴ κ. ο. κ. Ἀναμφιβόλως δὲ ἡ τοιαύτη ἐπικοινωνία καὶ συνεργασία τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῶν ζητημάτων τοῦ πρακτικοῦ χριστιανισμοῦ δὲν παρακωλύεται προφανῶς ἐκ τῶν μεταξὺ αὐτῶν ὑφισταμένων δογματικῶν διαφορῶν, τοῦθ' ὅπερ ρητῶς μὲν τονίζει τὸ πατριαρχικὸν διάγγελμα, ἐδέχθη δὲ καὶ τὸ δεύτερον περὶ πίστεως καὶ τάξεως Συνέδριον τοῦ Ἐδιμβουροῦ τῷ 1937, καθ' ὃ «ὁμοιότης ἐν τῇ πίστει ἢ τῇ ὁμολογίᾳ δὲν εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ δρᾶσιν... Δραῖσις συνεργασίας δὲν ἀπαιτεῖ ὁμοιότητα ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τῇ διακονίᾳ τῶν μυστηρίων»¹.

Πράγματι δὲ ἐν τῷ πρώτῳ παγκοσμίῳ Συνεδρίῳ περὶ πίστεως καὶ τάξεως ἐν Λωζάννῃ τῷ 1927 ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, εὑρεθέντες εἰς τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην νὰ ἀπόσχωσι τῆς ἐπιψηφίσεως τῶν τελικῶν προτάσεων τοῦ Συνεδρίου ἐκείνου, —ἐπειδὴ διεπίστωσαν «ὅτι αἱ τεθεῖσαι βάσεις πρὸς διατύπωσιν κοινῶν προτάσεων καὶ ἐπιψήφισιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου ἀποκλίνουσιν ἐν πολλοῖς τῶν ἀρχῶν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας» καὶ ὅτι ἡ σύνταξις αὐτῶν «ἐγένετο διὰ συμβιβασμοῦ ἀντιθέτων ἰδεῶν καὶ γνωμῶν, ἵνα ἐπιτευχθῆ ἑξωτερικὴ καὶ ἐπὶ τοῦ γράμματος μᾶλλον στηριζομένη συμφωνία» —, ἐδήλωσαν ὅτι ἐμμένουσιν εἰς τὴν ἐνώπιον τῆς προκαταρκτικῆς συνέλευσεως τῆς Γενεῦσης τῷ 1920 γενομένην ὀρθόδοξον πρότασιν, καθ' ἣν

1. «Ἐκκλησία» 16 (1938) 42. Καὶ ἡμεῖς ὀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ Συνεδρίου ἐκείνου ἐγράφομεν: «Ἡ δογματικὴ ἐνότης δὲν εἶναι ἀπαραίτητος περὶ ὑπόθεσις τῆς συνεργασίας τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ ἠθικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐδάφους, οὐδὲ πρέπει ἡ ἄλλειψις τῆς πρώτης νὰ θεωρῆται ὡς ἀποκλείουσα ἐντελῶς τὴν δευτέραν. Ἡ ἔνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ πίστει δὲν πρέπει νὰ ταυτίζεται πρὸς τὴν ἀπλὴν συνεργασίαν αὐτῶν ἐν τῷ κοινωνικῷ καὶ ἐκπολιτιστικῷ πεδίῳ, ἧτις ἀναμφιβόλως εἶναι κατὰ μέγα μέρος δυνατὴ διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ ὅταν ἐκάστη Ἐκκλησία ἐμμένῃ στερεῶς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς δογματικῇ διδασκαλίᾳ». (*Ἰω. Καμίρη*, μν. ἔ. σ. 400).

«πρὸ πάσης διαπραγματεύσεως περὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ διοικήσει ἐπεβάλλετο καταρτισμὸς Κοινωνίας τινὸς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωρικῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ» καὶ συνεπῶς «ὅτι ἀρκοῦσαν τὸ γε νῦν θεωροῦμεν τὴν ἐπίτευξιν συνεργασίας τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ κοινωρικῶν καὶ ἠθικῶν ἐδάφους ἐν πνεύματι χριστιανικῆς ἀγάπης» προσθέτομεν δὲ ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως θὰ ἐβλέπομεν πάσης γενικῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώσεως προηγουμένην τὴν μερικὴν ἐνωσιν Ἐκκλησιῶν ὑπὸ τῶν αὐτῶν διεπομένων γενικῶν ἀρχῶν»¹.

Τὴν αὐτὴν γραμμὴν ἠκολούθησαν οἱ ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ Συνεδρίῳ περὶ πίστεως καὶ τάξεως τοῦ Ἐδιμβούργου τῷ 1937, ὡς καὶ τῷ δευτέρῳ Συνεδρίῳ τοῦ πρακτικοῦ χριστιανισμοῦ τῆς Ὁξφόρδης τῷ 1937, ὡς συνάγει ἐκ τε τῆς κοινῆς αὐτῶν δηλώσεως ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου τοῦ Ἐδιμβούργου καὶ τῶν δημοσιευθεισῶν σχετικῶν ἐκθέσεων τοῦ τότε ἀρχιμανδρίτου καὶ νῦν μητροπολίτου Κορινθίας Μιχαὴλ Κωνσταντινίδου καὶ τοῦ καθηγητοῦ Π. Μπρατσιώτου, ἀμφοτέρων μελῶν τῆς ὀρθοδόξου ἀντιπροσωπείας². Οὕτως ἐν τῇ κοινῇ τῶν

1. Βλέπ. τὴν ἱστορικὴν δὴλωσιν τῆς ὀρθοδόξου ἀντιπροσωπείας πρὸς τὸ Συνέδριον τῆς Λαζάνης ἐν «Ἐκκλησία» 5(1927)288—289. Γενικώτερον δὲ ἐδηλώθη ἐν αὐτῇ, ὅτι «ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία φρονεῖ ὅτι πᾶσα ἐνωσις δέον νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς κοινῆς πίστεως καὶ ὁμολογίας τῆς ἀρχαίας ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας τῶν ἑπτὰ οἰκουμένων Συνόδων καὶ τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰώνων... Ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐννοήσωμεν ἐνωσιν περιορισμένην εἰς ἐλάχιστα κοινὰ σημεῖα, διότι, κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὅπου ἔλλειπει ὁλοκληρία τῆς πίστεως, ἐκεῖ οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ κοινωνία ἐν τοῖς μυστηρίοις... Ἐν τοῖς ζητήμασι πίστεως καὶ θερηκευτικῆς συνειδήσεως, κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, οὐδεὶς χωρεῖ συμβιβασμὸς, οὐδὲ εἶναι δυνατόν νὰ ὑποκροῦνται ὑπὸ τὰς αὐτὰς λέξεις δύο νοήματα καὶ δύο διάφοροι ἀντιλήψεις καὶ ἐξηγήσεις τῶν κοινῇ παραδεκτῶν γενομένων προτάσεων· οὐδὲ δύναται ποτε ὀρθόδοξος νὰ ἐλίσιθ, ὅτι ἐνωσις στηριζομένη ἐπὶ διαφορομένον προτάσεων εἶναι παραμόνιμος». Ὁμοίως ὁ μετασχὼν τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας καθηγητῆς Δ. Μπαλανόσ ἐδήλωσεν εἰς τὸ Συνέδριον, ὅτι δὲν ἐθεώρει δυνατόν τὴν «ἐνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως, δηλ. τῆς ταυτότητος τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν κυρίων σημείων τοῦ διοικητικοῦ καὶ τοῦ τελετουργικοῦ συστήματος, τοῦλάχιστον διὰ τὴν σύγχρονον ἀνθρωπότητα», ἐνῶ ἀντιθέτως «θὰ ἦτο δυνατόν, εὐχερῆς καὶ ἐπιθυμητὴ μία ἐπὶ τῆς κοινῆς πίστεως εἰς τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα τοῦ κόσμου στηριζομένη κοινωνία τῶν Ἐκκλησιῶν, ἥτις μόνη, πιθανόν, εἰς ἀπώτερον μέλλον, θὰ ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐν ὑψηλότερῳ χριστιανικῷ πνεύματι ἐνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ πράγματι χριστιανικοῦ σκοποῦ τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κοινῆς πίστεως πρὸς τὸν Χριστὸν ὡς τὸν Σωτῆρα, τοῦ κοινῶν συνδέσμου τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ κοινῶν σκοποῦ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν» ἐστὲ βέβαιον, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία θὰ παράσχωι προθυμότητα τὴν συνδρομὴν τῆς, ὡς ἦδη τῷ 1920 διεκρούεον ὁ σεπτὸς πρωτοεραρχὴς τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ τότε οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης». (Ἀνακοινώσεις καὶ ὁμιλίαι ἐν τῷ θερηκευτικῷ Συνεδρίῳ τῆς Λαζάνης (3—21 Αὐγούστου 1927), Ἀθήναι 1927, σ. 12/3, 21, πρβλ. καὶ σ. 18 ἐξ.).

2. «Ἐκκλησία» 15 (1937) 290, 16 (1938) 67, 85.

Ὁρθοδόξων δηλώσει ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου τοῦ Ἐδιμβούργου ἐπανελήφθη, ὅτι «ἡ τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἐνωσις θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐπισπευσθῇ, ἐὰν κατ' ἀρχὴν ἐπετυγχάνετο ἡ ἐνωσις τοιούτων Ἐκκλησιῶν, αἵτινες μετὰ τῶν ὁμοιάζουσι κατὰ πολὺ», ἐτέθη δ' ὑπ' αὐτῶν ὡς «ἀσφαλῆς βάσις» τῶν σχετικῶν συζητήσεων καὶ διαπραγματεύσεων «ἡ δογματικὴ διδασκαλία τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὅταν εὐρίσκοντο αὐτὴν ἐν ταῖς ἀγίας Γραφαῖς, ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως, ἐν ταῖς ἀποφάσεσι τῶν οἰκουμηνικῶν Συνόδων καὶ ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ τῆς ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας»¹.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προειρημένων καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία δύναται νὰ μετέχῃ ἐπισήμως καὶ ὁλοκληρωτικῶς μόνον εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν ὀργανούμενα Συνέδρια τοῦ πρακτικοῦ χριστιανισμοῦ², ἐνῶ ἀντιθέτως εἰς τὰ τῆς Faith and

1. «Ἐκκλησία» 15 (1937) 290. Ὁμοίως ὁ νῦν Σεβ. μητροπολίτης Κορινθίας Μιχαὴλ γράφει: «Ὁφείλομεν νὰ συνεχίσωμεν μὲν τὰς συνεννοήσεις ἡμῶν μετὰ Ἐκκλησιῶν, μεθ' ὧν ἔχομεν ὁποσδήποτε κοινὰ χαρακτηριστικά—τοιαῦτα δὲ εἶναι ἡ τῶν Παλαιοκαθολικῶν καὶ τῶν Ἀγγλικανῶν,— ἀπόσχωμεν δὲ πάσης ἐπισήμου συζητήσεως μεθ' ὧν τῶν κλάδων καὶ ἀποχρώσεων τοῦ Προτεσταντισμοῦ, μεθ' ὧν δὲν ἔχομεν τοιαῦτα χαρακτηριστικά, περὶ ὧν ὁμιλεῖ ἡ ὁμόφωνος δὴλωσις ὧν τῶν Ὁρθοδόξων ἀντιπροσώπων τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου πίστεως καὶ διοικήσεως συνεδρίου. Αἱ διαφωναίαι αἱ ὑφιστάμεναι μετὰ τῶν τελευταίων εἶναι τοιαύτης σπουδαιότητος καὶ τοιαύτης ἐκτάσεως, ὥστε αἱ μετ' αὐτῶν συζητήσεις μας νὰ εἶναι «τελείως ἀνομφελεῖς διὰ τὸν εὐρύτερον τῆς ἐνώσεως σκοπόν». Ἀφ' ἑτέρου δυνάμεθα καὶ ἔχομεν καθήκον νὰ ἐρχόμεθα εἰς ἐπαφὴν ἐν πνεύματι ἀγάπης χριστιανικῆς μετ' αὐτῶν προκειμένου περὶ ζητημάτων τοῦ πρακτικοῦ χριστιανισμοῦ, περὶ ἧς ἀσχολεῖται ἡ ἑτέρα τῶν δύο μεγάλων, οἰκουμηνικῶν, ὡς εἶδηται νὰ καλῶνται, κινήσεων, ἡ τῆς «ζωῆς καὶ ἐργασίας» («Ἐκκλησία» 16 (1938) 67). Τὴν αὐτὴν ἀντιλήψιν ὑπεστήριξεν ὁ Σεβ. Κορινθίας καὶ ἐν δυσὶ προσφάτοις ἀρθροῖς τοῦ ὑπὸ τὰς ἐπιγραφάς: «Κοινωνία Ἐκκλησιῶν», ἐν «Ἐκκλησία» 26 (1949) 65—66, καὶ «Περὶ τὸ Συνέδριον τοῦ Ἀμοστελλοδάμου», ἐν «Ἐκκλησία» 26 (1949) 210—211. Ἐπίσης ὁ καθηγητῆς Π. Μπρατσιώτης φρονεῖ, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ ἀποστέλλῃ «ἐπισήμως ἀντιπροσώπους εἰς τοιαῦτα ἑτερόκλητα συνέδρια (τῆς Faith and Order), ἀνθ' ὧν εὐκταία θὰ ἦτο ἡ δι' οἰοῦσδήποτε τρόπον ἐπιδίωξις τῆς βαθμιαίας καὶ δι' αἰσθητικῆς συνεννοήσεως τῶν ὁποσδήποτε συγγενεστέρων πρὸς ἀλλήλας Ἐκκλησιῶν», ἐντεῦθεν δὲ συνιστᾷ, «ὅπως αὕτη καλουμένη συμμετέχῃ μὲν δι' ἀντιπροσώπων τῆς εἰς συνέδρια δογματικῶν συζητήσεων μετ' ἀντιπροσώπων τῶν ὁποσδήποτε ἐγγύτερον πρὸς αὐτὴν ἱσταμένων ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, προκειμένου δὲ περὶ συνεδρίων τοῦ τύπου τῆς Λαζάνης καὶ τοῦ Ἐδιμβούργου ἀρκηταί εἰς τὴν ἀποστολὴν παρατηρητῶν ἢ ἐπισκεπτῶν μὲ τὸ δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰς συζητήσεις πρὸς διαφώτισιν τῶν ἑτεροδόξων περὶ τῆς ὀρθοδόξου ἀντιλήψεως τῶν ἐπὶ τάπητος ζητημάτων, πλὴν ἀνευ ψήφου». (Αὐτόθι σ. 85). Πρβλ. τὸ ὑ αὐ τ ο ὕ, Ἡ Κοινωνία τῶν Ἐκκλησιῶν. ἄρθρον ἐν «Ἐκκλησία» 24(1947)257—259, ὡς καὶ Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δημοσιευθὲν ἐν «Ἐκκλησία» 4 (1949) 118—120, 129, 142—145.

2. Καὶ ὁ καθηγητῆς Χ. Ἀνδρούτσος δὲν ἀπορρίπτει «τὰ σημερινὰ μετὰ τὸν πόλεμον ἰδίως (συνέδρια) πρὸς συνεργασίαν ἐν τῷ ἐδάφει τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ὧν τὰ μέλη παρίστανται κυρίως ὄχι ὡς λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὡς ἠθικοὶ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ παράγοντες» (Συμβολικὴ, Ἀθήναι 1930, σ. 415).

Order θα ηδύνατο ανεπισήμως ν' αποστέλλη ευαριθμούς τινάς ὀρθοδόξους θεολόγους ὡς ἐπισκέπτας ἢ συμβούλους, με χαρακτηριστικά ἱεραποστολικὸν μᾶλλον καὶ ἀνευ δικαιώματος ψήφου, τῆς τοιαύτης συμμετοχῆς αὐτῶν σημαίνουσας ἀπλὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπαφὴν καὶ θεολογικὴν συζήτησιν, οὐχὶ δὲ ὀργανικὴν σύνδεσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ βάσεως δογματικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς μετὰ τῶν ποικιλοτύμων προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν καὶ κοινοτήτων. Περισσότερον μάλιστα σκόπιμος θὰ ἦτο ἡ συμμετοχὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς διμερεῖς ἢ τοιμερεῖς συνδιασκέψεις μετὰ τῶν ἐγγύτερον πρὸς αὐτὴν ἰσταμένων δογματικῶς Ἐκκλησιῶν καὶ διεπομένων ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἢ ὁμοίων γενικῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν¹, ὁμοίως π. χ. πρὸς τὴν γενομένην ἐν Λονδίῳ τῷ 1931 μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν. Αἱ τελευταῖαι αὐταὶ συνδιασκέψεις δύνανται νὰ γίνωνται εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τοῦ πλαισίου τῆς Faith and Order, τῆς ὁποίας τὰ μεγάλα συνέδρια θὰ ἐξεληχθῶσιν οὕτως εἰς παμπροτεσταντικά, ὅπως ἐν τῇ πραγματικότητι ἦσαν καὶ τὰ μέχρι τοῦδε γινόμενα², ἐν τοῖς ὁποίοις δέον νὰ ἐπιδιώξῃ ὁ Προτεσταντισμὸς τὴν ἔνωσιν του ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ οἴκῳ, ἵνα μετὰ ταῦτα ἠνωμένους πλέον καὶ ὁμοφωνῶν ἐν τῇ δογματικῇ πίστει ἰδίως προέλθῃ εἰς φιλενωτικὰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς γεραρᾶς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις θεωρεῖ τὴν τοιαύτην ἔνωσιν τοῦ Προτεσταντισμοῦ ὡς *conditio sine qua non* τῆς μεθ' ἑαυτῆς ἐνώσεως αὐτοῦ ὡς ὅλου. Ἐλπίζομεν ὅτι ἡ ἐν τῇ Κοινωνίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν συνεργασία τῶν Ὁρθοδόξων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ πρακτικοῦ χριστιανισμοῦ μόνον καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου τοῦ 1920 δὲν θέλει ἐγείρει ὑποψίαν τινὰ ἢ ἀντίδρασιν ἐκ μέρους τῶν ἐπὶ μέρους αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐνῶ τούναντιον ἡ συμμετοχὴ αὐτῶν καὶ εἰς τὴν κίνησιν τῆς Faith and Order ὑπὸ τὸ πνεῦμα οἰκουμενικῶν τινῶν κύκλων ἐν Amsterdam θὰ σκανδαλίση εὐλόγως τὴν κοινὴν ὀρθόδοξον συνείδησιν³.

1. Πρβλ. καὶ Β. Ἰωαννίδου, Τὸ ἐν Ἀμστερδαμῶν πρῶτον συνέδριον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, Θεσσαλονίκη 1948, σ. 24.

2. Ὡς τοιαῦτα τὰ ἐχαρακτήρισαν πολλοὶ ὀρθόδοξοι θεολόγοι, Ἕλληνες καὶ Ρῶσοι, ἐν οἷς καὶ ὁ καθηγητὴς Γρ. Παπαμιχαήλ ἐγραψε προσφάτως περὶ τοῦ τελευταίου συνεδρίου τοῦ Amsterdam, ὅτι «ὁ μέγιστος ἀριθμὸς τῶν μελῶν του δὲν ἀντεπροσώπευεν Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὰς πολυαριθμοὺς προτεσταντικὰς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην παραφυάδας τοῦ Προτεσταντισμοῦ, μέχρι τοῦ σημείου τὸ ὅλον συνέδριον νὰ ἀποβῇ παμπροτεσταντικὸν μᾶλλον» («Ἐκκλησία» 25 (1948) 345). Καὶ ὁ μετασχὼν τοῦ Συνεδρίου τοῦ Amsterdam Σεβ. μητροπολίτης Σάμου Εἰρηναῖος ἐγραψε περὶ αὐτοῦ, ὅτι «εἰς τὰς συζητήσεις καὶ εἰς τὰς πράξεις τῆς γενικῆς συνελύσεως ἐκυρίαρχησεν ἕνα πνεῦμα καθ' ὅλοκληρίαν προτεσταντικόν» (Ἀπὸ τὰ θέματα τοῦ χριστιανικοῦ Συνεδρίου τοῦ Ἀμστερδαμ, Ἀθήναι 1948, σ. 5).

3. Ἡ πρόβλεψίς μου αὕτη ἐπληθύνθη, ἀφ' ὅτου ἐν Amsterdam καὶ εἴτα ἐν Ἀθήναις διετύπωσα αὐτὴν μέχρι τοῦ χρόνου τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας μελέτης, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ζωηρῶν συζητήσεων καὶ ἀνησυχιῶν μετὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιαστικῶν κύκλων, τινὲς τῶν ὁποίων ἐφθασαν καὶ μέχρι τῆς δημοσιότητος. Οὕτως, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω σημειωθεισῶν, ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ

καὶ θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸ ἀντίθετον τοῦ ἐπιδιωκόμενου ἀποτελέσματος. Ἄλλως τε τὸ τελευταῖον τοῦτο θὰ συμβῇ πιθανῶς καὶ μετὰ τὴν προτεσταντικῶν τινῶν παραφυάδων. Ἡμεῖς θεωροῦμεν καθήκον συνειδήσεως νὰ ἐπισημάνωμεν τὸν διαφαινόμενον τοῦτον κίνδυνον χάριν αὐτῆς ταύτης τῆς οἰκουμενικῆς ἰδέας, ὡς καὶ τῆς ἐνότητος καὶ ὁμοφροσύνης τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Εἰδικώτερον δὲ ὡς πρὸς τὴν τακτοποίησιν τῆς συμμετοχῆς τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἰδρυθεῖσαν ἐν Amsterdam Ὁργάνωσιν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ προσωπικῆ ἡμῶν γνώμη εἶναι, ὅτι πρῶτιστα πάντων πρέπει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ν' ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν συνεννοήσεως μετὰ πασῶν τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὥστε νὰ μετέχουσιν ἅσαι εἰς αὐτὴν¹, νοουμένην βεβαίως ὡς ἀπλὴν «κοινωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν» ἐν ὀρθοδόξῳ ἐννοίᾳ καὶ οὐχὶ ὡς «οἰκουμενικὴν Ἐκκλησίαν» ἢ ὡς «ὑπερεκκλησίαν», ἰσταμένην ὑπεράνω τῶν συνεργαζομένων Ἐκκλησιῶν καὶ ἔχουσαν δικαίωμα ἐπεμβάσεως εἰς τὰ *interna corporis* αὐτῶν, ἢ ὡς τὴν «*unam sanctam*» ἢ παρόμοιον τι πρὸς ταύτην ἐν προτεσταντικῇ ἐννοίᾳ²,

ἐπισήμῳ δελτίῳ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας «Πάνταϊνος» 41 (1949) 151—154 ἄρθρον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Λυπηρὰ ζητήματα» ὑπὸ Παρθ. Κ., ἐν τῷ ὁποίῳ μετὰ τῶν ἄλλων τονίζεται, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία «δὲν πρέπει νὰ συζητῇ μετὰ τὴν Βαβυλωνίαν τῶν δῆθεν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι μετέχουν εἰς τὰ συνέδρια, ζητήματα δογματικὰ μόνον πρακτικὰ καὶ κοινωνικὰ θέματα ἔχει καθήκον νὰ ἐξετάσῃ μετὰ τοὺς διαφόρους ἀντιπροσώπους τῶν διαφόρων κοινωνικῶν ομάδων καὶ χριστιανικῶν ὀργανώσεων... ἐὰν δὲν παύσῃ ἡ συζήτησις ἐπὶ τῶν δογματικῶν ζητημάτων εἰς τὰ συνέδρια αὐτὰ καὶ αἱ θεωρίαι περὶ ἐνώσεως καὶ μιᾶς Ἐκκλησίας, καλὸν εἶναι ἡ Ὁρθόδοξία νὰ παύσῃ νὰ μετέχῃ». Ὁμοίως ὁ Σεβ. μητροπολίτης Ζακύνθου Χρυσόστομος ἐν ἄρθρῳ του δημοσιευθέντι ἐν τῷ «Ἐκκλησιαστικῷ Βήματι», φύλ. 144 (1949) 4, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Τὰ συνέδρια τῶν Ἐκκλησιῶν», ἀφοῦ διαπιστώνει, ὅτι εἰς τὰ συνέδρια τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως, «αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἀπέστειλαν ἀντιπροσώπους αὐτῶν διὰ νὰ συζητήσωσιν, ὡς εἶχον ἐντολήν, θέματα ἀναγόμενα εἰς τὸ πρακτικὸν μέρος καὶ τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας», ἐκφράζει τὴν γνώμην ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι «ἀντιπροσώποι εἰς τοιαύτας δογματικῆς φύσεως συζητήσεις μετὰ τῶν διαμαρτυρομένων ὄλων τῶν κλάδων καὶ παραφυάδων... δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ λάβωσι μέρος... Ἐὰν οἱ διαμαρτυρούμενοι ἐπιμένωσιν εἰς τὰς δοξασίας των καὶ θέτωσι τὰς ὀρθοδόξους ἀληθείας ἐν ἀμφιβόλῳ, τότε ἐπιβάλλεται εἰς τὰς Ὁρθόδοξους κατὰ τόπους Ἐκκλησίας νὰ μὴ ἀποστέλλωσιν τοῦ λοιποῦ ἀντιπροσώπους εἰς τὰ τοιαῦτα συνέδρια, οὔτε κληρικούς, οὔτε λαϊκούς, εἰμὴ μόνον ἕνα ἀπλοῦν παρατηρητὴν λαϊκὸν πρὸς παρακολούθησιν καὶ μόνον τῶν διαφόρων συζητήσεων, εἰς ἃς οὗτος δὲν θὰ λαμβάνῃ μέρος, οὐδὲ ψήφον θὰ ἔχῃ».

1. Καὶ ὁ καθηγητὴς Β. Ἰωαννίδης, μν. ἑ. σ. 16, ὀρθῶς παρατηρεῖ: «Χάριν τῆς τάξεως θὰ ἔπρεπε νὰ πρὸς τὰ ἔξω ἐπικοινωνία καὶ συνεννόησις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας νὰ γίνετο διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὁποῖον θὰ συνεννοηθῆ μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν διὰ τὰ περαιτέρω».

2. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ ὀρθόδοξος θεολόγος εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ διαφωνήσῃ πρὸς τινὰς τῶν ἀντιλήψεων τοῦ γενικοῦ γραμματέως τοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν W. Visser t' Hooft, τῶν ἀφομοιωμένων ἀπὸ τῆς ἀπαραδέκτου ἐκ μέρους τῶν Ὁρθοδόξων Branch Theory καὶ ἐκτιθεμένων ἐν τῇ προγραμματικῇ μελέτῃ

τελοῦσαν δὲ ὑπὸ Συμβούλιον, ἔχον συμβουλευτικὴν μόνον σημασίαν διὰ τὰς μετεχούσας καὶ συμπραττούσας Ἐκκλησίας. Ἡ συμμετοχὴ αὕτη εἶναι δυνατὴ ὑπὸ ὀρισμένους ὅρους, οὓς δέον νὰ καθορισῶσιν ἀπὸ κοινοῦ πᾶσαι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι. Ἐνταῦθα περιοριζόμεθα ἐνδεικτικῶς νὰ σημειώσωμεν μόνον τέσσαρας :

α') Ἐπίσημος συμμετοχὴ τῶν Ὀρθοδόξων μόνον εἰς ἀμιγῆ συνέδρια τοῦ πρακτικοῦ χριστιανισμοῦ ἄνευ τῆς ἀναμίξεως ἐν αὐτοῖς δογματικῶν ζητημάτων, ὡς ἀνωτέρω πλατύτερον ὑπεδείξαμεν. β') Ἀλλαγὴ τῆς δογματικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς βάσεως τοῦ Συμβουλίου, διότι ἢ ὡς τοιαύτη ὀρισθεῖσα «πίστις εἰς τὸν Χριστὸν ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα τοῦ κόσμου» δὲν κρίνεται ἱκανοποιητικὴ καὶ ἐπαρκὴς ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων, ἐφ' ὅσον εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀπλῆν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἰσχυρίζονται ὅτι ἀναγνωρίζουσιν—ὑπὸ διάφορον ὅμως ἔννοιαν καὶ οὐχὶ ὡς ἡ πρώτη καὶ αἰμαῖ— αὐτὴν οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἐδογματίσαν, νοήσασαι αὐτὴν ὡς λαμβάνουσαν τὴν πλήρη αὐτῆς ὀρθόδοξον ἔννοιαν μόνον ἐν τῇ Τριάδι—ἀρχαῖοί τε καὶ νεώτεροι αἱρετικοί, καὶ ἐφ' ὅσον μὲ τὴν ὀφισταμένην βάσιν μετέχουσι νῦν τοῦ Συμβουλίου καὶ προτεσταντικαὶ κοινότητες καὶ ὁργανώσεις, μὴ ἔχουσαι οὐδὲν μυστήριον καὶ τῶν ὁποίων οἱ ὅπαδοι εἶναι ἀβάπτιστοι, ὡς π. χ. οἱ Κουάκεροι, οἱ τοῦ Στρατοῦ τῆς σωτηρίας κλπ., ἐνῶ ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων δὲν θεωροῦνται κἄν χριστιανοὶ οἱ μὴ βεβαπτισμένοι! Ἄντι

του «Ἡ σημασία τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν», δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ τεύχει τῶν μελετῶν τοῦ α' τμήματος τοῦ Συνεδρίου τοῦ Amsterdam «The Universal Church in God's design», οἷα φερ' εἰπεῖν εἶναι ἢ ἐν σελ. 192: «Αἱ (μετέχουσαι τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν) Ἐκκλησίαι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμπεριφέρονται πρὸς ἀλλήλας ὡς ἐάν ἦσαν κυρίαρχα Κράτη, τὰ ὁποῖα ὑπερασπίζονται τὴν ἀκεραιότητα τῶν δικαιωμάτων των καὶ τοῦ ἐδάφους των· ἀντιθέτως ὀφείλουσι νὰ χαιροσιν ὅταν αἱ οἰκουμενικαὶ περιστάσεις ὀδηγῶσιν εἰς ἐποικιοκρατικὰς μάχας (constructive battles) καὶ εδεργτικὰς εἰσβολὰς (beneficial invasions). Τὰ μέλη τῆς οἰκουμενικῆς οἰκογενείας δὲν δύνανται νὰ υἰοθετήσωσι τὴν ἀρχὴν τῆς μὴ ἐπεμβάσεως... Ἄλλ' ὁ σκοπὸς πάντων τούτων εἶναι ἡ θεράπεια τῆς (νοσοῦσης) Ἐκκλησίας. Πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι χρῆζονται τοῦ αὐτοῦ ἰατροῦ. Στρεφόμεναι ὁμοῦ πρὸς αὐτόν, ὁμοῦ καὶ θὰ θεραπευθῶσι!» κ. τ. ὄ.

1. Ἄλλως τε τοιοῦτον ἦτο τὸ πνεῦμα καὶ τῆς περὶ ἀποστολῆς ἀντιπροσωπείας εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Amsterdam ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατ' ἀμφοτέρας τὰς τελευταίας συνοδικὰς περιόδους, ἤτοι τῆς 92 τοῦ 1946—1947 καὶ τῆς 93 τοῦ 1947—1948, καὶ δὴ ἐπὶ τῇ βάσει ὁριθῆς δηλώσεως τῆς ἐπισκεψαμένης τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας ἀντιπροσωπείας τοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆ 8 Φεβρουαρίου 1947 (βλέπ. «Ἐκκλησιῶν» 21(1947)71 ἔξ.). Ὁμοίαν ἐρμηνεῖαν εἰς τὴν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν ἔδωκε τὸ ἐπόμενον ἔτος καὶ ὁ Μακ. Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιεπίσκοπος Δ α μ α σ κ η ν ὅς πρὸς αὐτὴν ἐξ ἀφορμῆς ἐπερωτήσεως καὶ ζωηρῶν ἀντιρροήσεων τοῦ Σεβ. μητροπολίτου Κεφαλληνίας Γ ε ρ μ α ν ο ῦ, συνοδικῶς τότε συνέδρου. Πᾶσας τὰς ἀνωτέρω συζητήσεις παρηκολούθησε προσωπικῶς ὁ γράφων ὡς Βασιλικὸς Ἐπίτροπος παρὰ τῆ Ἱερᾶ Συνόδου καὶ συμμετέσχεν εἰς αὐτάς.

2. Καὶ ὁ Β. Ἰωαννίδης, μν. ἔ. σ. 14, φρονεῖ ὀρθῶς, ὅτι «ἡ τεθεῖσα βᾶσις αὕτη εἶναι πολὺ εὐρεία, ἐγένετο δὲ δεκτὴ, κατὰ τὰς δοθείσας ἐν τῇ συζητήσει ἐξηγήσεις, ἵνα ἀποκλεισθῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτεροι καὶ περιληφθῶσι περισσότεροι Ἐκκλησίαι».

τῆς ἀνωτέρω ὑπεράγαν εὐρείας καὶ ἀορίστου καὶ ἐλαστικῆς βάσεως δέον νὰ ὀρισθῆ ὡς δογματικὴ καὶ ἐκκλησιολογικὴ βᾶσις ἢ παλαιοχριστιανικὴ πίστις εἰς τὸν Τριαδικὸν Θεὸν καὶ γενικῶς ὅλον τὸ περιεχόμενον τῆς πίστεως τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης καὶ ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰώνων, ὡς τοῦτο περιέχεται ἐν τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ, τῷ ἱερῷ συμβόλῳ Νικαίας—Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῖς λοιποῖς δογματικοῖς ὅροις τῶν ἐπτὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ τῆς ἀρχηγόπου Ἐκκλησίας, καθοριζομένης ἰδίως ἐπακριβῶς τῆς ἐννοίας καὶ τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας, διότι νῦν ὁ ὅρος «Ἐκκλησία» κατέστη συμβατικὸς, ἵνα στεγάσῃ ὡς πλείστας χριστιανικὰς ὁμολογίας καὶ κοινότητας καὶ ὁργανώσεις, μὴ δικαιουμένης, ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου, νὰ διεκδικήσωσι τὸν τίτλον τῆς Ἐκκλησίας, ἢν ἄλλως τε ἢ ἀπορρέπτουσιν ἢ νοοῦσιν ἄλλως ἢ ὡς ἡ ἀρχεγόπου Ἐκκλησία. γ') Συμμετοχὴ τῶν Ὀρθοδόξων εἰς τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ εἰς τὰς ἐπιτροπὰς, τὰ συνέδρια καὶ πάσας ἐν γένει τὰς ὑπηρεσίας καὶ ἐργασίας αὐτῆς, ἐπὶ ἴσοις ὅροις καὶ κατ' ἀναλογίαν καὶ ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πιστῶν, οὓς ἀντιπροσωπεύει ἕκαστη Ἐκκλησία. δ') Πλήρης καὶ τελεία κατάργησις τοῦ μεταξὺ ἑτεροδόξων χριστιανῶν προσηλυτισμοῦ ἐκ μέρους ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὁμολογιῶν τῶν μετεχουσῶν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ἢν ἀσφαλῶς θὰ ὑπονομεύσῃ ὁ προσηλυτισμὸς καὶ θὰ καταλύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἰδέαν τῆς οἰκουμενικότητος. Οἱ ἀνωτέρω ὅμως τέσσαρες ὅροι πρέπει βεβαίως νὰ συμπληρωθῶσι καὶ δι' ἄλλων κοινῇ ἀποφάσει τῶν αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οὕτως ὥστε ἡ ὅλη ὁργάνωσις τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ θεμελιωθῆ ἐπὶ στερεῶν βάσεων καὶ νὰ προσλάβῃ ἐξ ἴσου καὶ ὀρθόδοξον χρῶμα καὶ οὐχὶ καθ' ὀλοκληρίαν προτεσταντικόν, ὡς μέχρι σήμερον, ἐφ' ὅσον θὰ πρόκειται ἐν τῇ πραγματικότητι περὶ ἴσοτιμου καὶ ἀμφοτεροβαροῦς συνεργασίας Ὀρθοδόξων καὶ Διαμαρτυρομένων.

Τέλος παρατηροῦμεν, ὅτι ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι πιστεύομεν, ὅτι μόνον ἢ ἀνωτέρω σκιαγραφηθεῖσα εὐλακρῆς συνεργασία καὶ σύμπραξις τῶν Ὀρθοδόξων καὶ Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τοῦ πρακτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ πεδίου, ἐν συνδυασμῷ πρὸς παράλληλον προσπάθειαν τῶν ἐξ αὐτῶν συγγενεστέρων πρὸς ἄρσιν τῶν δογματικῶν ἐμποδίων καὶ παρεξηγήσεων καὶ διαφορῶν τῶν ὀφισταμένων μεταξὺ αὐτῶν, εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγήσῃ, βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον καὶ ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς ἀνωτέρας καὶ τελειότερας μορφὰς ἐξωτερικῆς ἐνώσεως, ἕως οὗ εἰς ἀπώτερον μέλλον ἐξελθῆ αὕτη εἰς ἑσωτερικὴν καὶ δογματικὴν ἔνωσιν ἐν τῇ πίστει, ἣτις μόνη ἐγγυᾶται τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν ἔνωσιν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Πρὸς ταύτην, ὡς πρὸς τελικὸν σκοπὸν, πρέπει νὰ κατατείνωσι δι' ὅλων τῶν εἰς τὴν διάθεσίν των μέσων αἱ χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, ὅσονδὴποτε δυσχερῆς καὶ ἀπομακρυσμένη

1. Περὶ τῆς ἐνώσεως ταύτης βλέπ. Ἰω. Καρμίρη, μν. ἔ. σ. 399—400.

και ἂν φαίνεται αὕτη, με ἀκράδαντον τὴν πεποίθησιν ἐπὶ τὸ δυνατόν αὐτῆς, δεδομένου ὅτι αὕτη θὰ εἶναι ἔργον θεῖον καὶ οὐχὶ ἀνθρώπινον, θὰ εἶναι, κατὰ τὸν μέγαν Ἀπόστολον, «οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ»¹.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

1. Ῥωμ. 9,16.

Η ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Τῆ 15 λήξαντος μηνός ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ἀπονομῆς τῶν πτυχίων εἰς τοὺς ἐξ αὐτῆς ἀποφοιτήσαντας πρῶτους τροφίμους. Τῆς τελετῆς προηγῆθη θεία λειτουργία ἐν τῷ ἱερῷ ναῶ τῆς μονῆς Πετράκη, τελεσθεῖσα ὑπὸ τῶν τελειοφοίτων παρόντων τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς Σεβ. Μητροπολίτου Ἡλείας Γερμανοῦ καὶ τῶν καθηγητῶν αὐτῆς. Ἐπικολούθησεν ἡ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς συγκέντρωσις πάντων, καθ' ἣν ὁ Σεβ. Διευθυντῆς εἶπε τὴν ἀκόλουθον προσλαλίαν:

Σεβασμιώτατοι,

Κύριοι καθηγηταί,

Ἀγαπητοὶ σπουδασταί.

«Ἀναλαβόντες ἐντολὴ τῆς Ἱ. Συνόδου τὴν Διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς τῆς Ἀποστολ. Διακονίας, κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς λειτουργίας αὐτῆς ἐτιμόσαμεν ὄλως ἰδιαιτέρως ἐν τῇ εἰσηγήσει ἡμῶν τὸ ἔργον καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς Σχολῆς ταύτης, τὸ μὲν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἱεραποστολικῆς, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς γενικωτέρας τοιαύτης καὶ δὴ διορθοδόξου. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν πρώτην ἐλέγομεν τότε, ὅτι αἱ ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου κοινωνίας, καὶ δὴ τῆς χριστιανικῆς, εἶναι τοιαῦται, ὥστε νὰ θεωροῦν ὡς ἀδήριτον ἀνάγκην ὁ ποιμὴν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας νὰ πληροῦται ζεσύσης πίστεως καὶ νὰ κατέχη πᾶσαν γνῶσιν χρήσιμον πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πιστῶν, πρὸς διδασκαλίαν αὐτῶν καὶ πρὸς ἀναίρεσιν τῶν ποικίλων ἐπιχειρημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ ἄρνησις διὰ τῶν ἐκάστοτε προβαλλομένων συνθημάτων τῆς παρουσιάσει. Συνελόντι εἰπεῖν, ἀπαιτεῖται σήμερον, ὅπως ὁ κληρικὸς εἶναι προσωπικότης ὀλοκληρωμένη.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ διορθοδόξου πλευρᾶς ἐτιμώσθη ἡ μεγάλη σημασία, ἣν ἔχει ἡ Σχολὴ αὕτη, διότι, λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς καταστάσεως, εἰς ἣν εὐρίσκονται αἱ κατ' Ἀνατολὰς ἀδελφαὶ ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, καλούμεθα ἡμεῖς, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, καὶ διὰ τῆς Σχολῆς ταύτης νὰ δώσωμεν χεῖρα βοήθειας εἰς αὐτάς, δεχόμενοι τροφίμους τῶν, οἵτινες, ἐξερχόμενοι τῆς Σχολῆς καὶ ἀναλαμβάνοντες ὑπηρεσίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐξ ἧς ὠρμήθησαν, νὰ μεταδώσωσι διὰ τῶν προσκληθεισῶν γνώσεών των νέαν ζωὴν ἐν αὐτῇ καὶ νὰ συμβάλωσιν οὕτως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἐπι μείζονος πνευματικῆς δράσεως.

Ἦδη παρήλθεν ἐν ἔτος οἱ ἐλέγομεν τὰ ἀνωτέρω, ἐκ τοῦ γεγονότος δὲ ἀπολογισμοῦ τῆς ὅλης λειτουργίας τῆς Σχολῆς διεπιστώσαμεν, ὅτι καὶ εἰς τὰς δύο προαναφερθείσας πλευρᾶς ἐγένετο κατὰ τὸ μικρὸν τοῦτο

διαίτημα καὶ παρὰ τὰς παρεμβληθείσας δυσκολίας ἀρκετὴ πρόοδος.

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς πρώτης ἡ Σχολὴ εἰργάσθη καρποφόρως χάρις εἰς τὰς ἀόκνους προσπάθειάς τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολ. Διακονίας Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Δαμασκηνοῦ καὶ τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ αὐτῆς Καθηγητοῦ κ. Βέλλα, ὡς καὶ εἰς τὸν ἀδιάπτωτον ζῆλον τῶν διδασκάντων ἐν αὐτῇ, οἵτινες πάντες ἀπέβλεψαν μετ' ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος πρὸς τοὺς τροφίμους τῆς Σχολῆς, οἱ ὁποῖοι ἐπέδειξαν ἐπιμέλειαν οὐ τὴν τυχοῦσαν, προκειμένου νὰ ἀφομοιώσωσι τὰς νέας εἰς αὐτοὺς μεταδοθείσας γνώσεις.

Πάντας τοὺς ἀνωτέρω, ὡς καὶ τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τῆς Σχολῆς, ὡς Διευθυντῆς αὐτῆς, κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμὴν τῆς λήξεως τῶν μαθημάτων, εὐχαριστῶ θερμῶς.

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς δὲ τῆς διορθοδόξου κατεβλήθησαν ἀρκεταὶ προσπάθειαι, μία τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ πρόσκλησις τροφίμων ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν. Δυστυχῶς ὁμοῦς ἡ ἐν λόγῳ προσπάθεια δὲν ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας, προσκρούσασα εἰς ἐμπόδια τῶν νῦν καιρῶν. Ἐλπίζομεν ὁμοῦς ὅτι τὸ προσεχὲς μέλλον καὶ εἰς τὸ πεδίον τοῦτο θὰ εἶναι περισσότερο καρποφόρον, βελτιουμένης τῆς γενικῆς καταστάσεως.

Ἐδελπιστοῦντες ὅτι εἰς τὸ μέλλον, χάριτι θεῆα, ἡ Σχολὴ αὕτη θὰ ἀποδώσῃ πλουσιωτέρους τοὺς καρποὺς αὐτῆς, τοῦ νέου μονίμου διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς ἔχοντος ὡς κύριον ἔργον τὴν διεύθυνσιν ταύτης — ἅτε ἐμοῦ λόγῳ τῶν συνοδικῶν μου καθηκόντων καὶ τῶν ποιμαντορικῶν μου τοιούτων μὴ δυνηθέντος, παρὰ τὴν οφθορὰν ἐπιθυμίαν μου, νὰ ἀφιερῶσω ἐμαυτὸν εἰς τὴν ὑψηλὴν ὑπηρεσίαν τῆς δημιουργίας ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου — προσφερομένου ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ καθῆκον του τοῦτο, ἀνευθυνόμεθα πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἀποφοιτῶντας τῆς Σχολῆς ταύτης.

Ἐμπροσθεν ὑμῶν — ἀγαπητοὶ — προβάλλεται στάδιον ἀγωνισμάτων, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ ὀπλισμὸν κατὰ τὴν ἄλληλον, ὃν ἡ Ἐκκλησία παρέσχεν εἰς ὑμᾶς, ἀπαιτεῖ θυσίας.

Μὴ πτοηθῆτε πρὸ τῶν παρεμβαλλομένων προσκομμάτων ὑπὸ τῆς ὀργανωμένης ἀπιστίας, ὑπὸ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους καὶ ἄλλων διαφόρων ἀντιξοσιτήτων.

Εἰς τὸν ἀναλαμβανόμενον ἀγῶνα δὲν εἶθε μόνοι. Σᾶς παρακολουθεῖ ἡ Ἐκκλησία καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ κεφαλὴ αὐτῆς, ὁ Κύριος Ἰησοῦς.

Ἐστὲ βέβαιοι ὅτι ἡ νίκη θὰ εἶναι μετ' ὑμῶν καὶ τοῦτο μοῦ τὸ πληροφοροεῖ ἡ πίστις ὑμῶν εἰς τὸν Κύριον καὶ εἰς τὸ καθῆκον ὑμῶν. Διότι «αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν».

Εἶτα ὁ ἐκ τῶν ἀποφοίτων Ἱερολογ. Διάκονος Χρυσόστομος Γιαλούρης προσφωνήσας ἐκ μέρους τῶν συναδέλφων του εἶπε τὰ ἑξῆς:

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

Σεβαστοὶ Κύριοι Καθηγηταί.

«Υπάρχουν στιγμαὶ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου

κατὰ τὰς ὁποίας οὗτος ζῆ ἐντονώτατα τὰς ἰδέας του, τοὺς πόθους του, τὰς δραματισμούς του, ὥστε δύνανται αὐταὶ ν' ἀσκήσουν ροπήν ἀποφασιστικὴν εἰς τὴν μετέπειτα ζωὴν του. Μία τοιαύτη στιγμή δι' ἡμᾶς τοὺς σπουδαστὰς τῆς Σχολῆς ταύτης εἶναι καὶ ἡ παρούσα, ἥτις, ὁμολογουμένως, θ' ἀποτελέσῃ σπουδαῖον σταθμὸν εἰς τὸν βίον μας. Ἡ τροφὸς Σχολῆ μᾶς ἀπηύθυνε σήμερον τὰς τελευταίας της ὑποθήκας καὶ διὰ θεοῶν εὐχῶν μᾶς κατέστησε, προκειμένου νὰ μᾶς προπέμψῃ εἰς τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀποστολῆς μας. Μετὰ προσοχῆς καὶ ἀληθινῆς κατανύξεως ἐνωτίσθημεν τῶν λόγων της. Ὡς ἐπιτραπῆ ἤδη, ἴνα ἐξ ὀνόματος καὶ τῶν συσπουδαστῶν μου, ἐκφράσω τὰ διακατέχοντα τὰς καρδίας μας αἰσθήματα.

Ἡ ψυχὴ μας σταματᾷ πρῶτον εἰς εὐλαβῆ γονυκλισίαν πρὸς τὸν Δοτῆρα παγτὸς ἀγαθοῦ, ὅστις μᾶς ἤξιωσε νὰ διανύσωμεν ἀπροσκόπτως τὴν περιόδον ταύτην τῆς μετεκπαιδεύσεως ἐν τῇ ἱεραποστολικῇ ταύτῃ Σχολῇ.

Ἐπὶ ἤρξαμεν οἱ πρῶτοι μαθηταὶ της, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἰδιαιτέρως μᾶς συγκινεῖ. Ἦλθομεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην μὲ χοινοὺς πόθους, ὅπως ἄλλοτε—πρὸ 15 περίπου αἰῶνων—οἱ δύο μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, Βασίλειος καὶ Γρηγόριος, ὧν τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν εἶχομεν ὡς ἰδεώδες: «Τὰ πάντα ἡμεν ἀλλήλους—λέγει σχετικῶς ὁ Γρηγόριος ἐν τῷ Ἐπιτάφιῳ του εἰς τὸν Βασίλειον—ὁμότεγοι, ὁμοδίαιτοι, συμφυεῖς, τὸ ἐν βλέποντες, αἰετὸν πόθον ἀλλήλους συναύξοντες, θερμότερόν τε καὶ βεβαιότερον... Ἰσαὶ μὲν ἐλπίδες ἦγον ἡμᾶς... φθόνος δ' ἀπῆν, ζῆλος δ' ἐσπουδάζετο. Ἀγὼν δ' ἀμφοτέροις οὐχ ὅστις αὐτὸς τὸ πρωτεῖον ἔχει, ἀλλ' ὅπως τῷ ἐτέρῳ τούτου παραχωρήσει· τὸ γὰρ ἀλλήλων εὐδόκιμον, ἴδιον ἐπιποιούμεθα. Μία μὲν ἀμφοτέροις ἐδόκει ψυχὴ, δύο σώματα φέρουσα...» (Ἐπιτάφ. 23). Παρόμοιοι δεσμοὶ συνέδεσαν καὶ ἡμᾶς ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ Σχολῇ, ἥτις, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἡλείας κ. Γερμανοῦ καὶ τὴν θερμοουργὸν πνοὴν τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολ. Διακονίας κ. Β. Βέλλα, ὡς μήτηρ μᾶς ἐθέριμαν εἰς τοὺς κόλπους της καὶ ὡς «ἄνους τὰ νοσοῖα ἐαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς». Εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην εἶχομεν τὴν πολῦτιμον εὐκαιρίαν νὰ μαθητεύσωμεν παρὰ τοὺς πόδας σοφῶν καὶ ζηλωτῶν Καθηγητῶν. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσωμεν τὴν στοργήν, μὲ τὴν ὁποίαν μᾶς περιέβαλλον ὁ, τε Σεβ. Διευθυντῆς καὶ οἱ κύριοι Καθηγηταί, τὴν εὐγένειαν καὶ οικειότητα, μεθ' ἧς μᾶς συμπεριεφέροντο καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, μὲ τὸν ὁποῖον μᾶς ὠμίλουν. Θὰ τοὺς εὐγνωμονῶμεν ἐς αἰεὶ ὡς ἄλλους γονεῖς μας. Αἱ μορφαὶ τῶν ἔχουν χαραχθῆ ἤδη ἀνεξίτηλως εἰς τὰς ψυχὰς μας. Εὐχαριστοῦμεν ἐπίσης τὸν ἱερολ. Οἰκονόμον τῆς Σχολῆς κ. Παντ. Μπαρδάκον, ὡς καὶ πάντα ὅστις καθ' οἰονδήποτε τρόπον συνέβαλεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου της. Θὰ ἀπετέλει παράλειψιν, ἂν κατὰ τὴν ἱεράν ταύτην στιγμήν δὲν διεδηλοῦμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας καὶ πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος, ὅστις ἐσκέφθη καὶ ὀλικῶς νὰ ἐν-

σχύσῃ τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς.

Θὰ θεωρῶμεν καύχημα καὶ ἐξαιρετικὴν τῆς Θείας Προνοίας εὐνοίαν τὸ ὅτι ἐφοιτήσαμεν εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην, εἰς ἣν ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία—τὸ «νεαρόν τοῦτο φυτώριον τῆς Ἐκκλησίας», ὡς προσφυῶς τὴν ἐχαρακτήρισεν ὁ Μακαριώτατος εἰς τὸν ἐνθρονησθέντι λόγον του—τόσας ἐλπίδας στηρίζει. Ἀληθινὴ μυσταγωγία συνετελεῖτο καθ' ἐκάστην εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην κατὰ τὰς ὥρας τῶν παραδόσεων. Οἱ σεβαστοὶ μας καθηγηταί, πιστεύοντες εἰς τοὺς ὠραίους καὶ ὑψηλοὺς σκοποὺς τῆς Σχολῆς, δὲν ἀπέβλεψαν εἰς τὸ νὰ διδάξουν ἀκαδημαϊκῶς, οὕτως εἰπεῖν, τὰ διάφορα θεολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ μαθήματα, πλουτίζοντες ἀπλῶς τὰς γνώσεις μας, ἀλλ' εἰς κάτι βαθύτερον: νὰ ἔλθουν εἰς ψυχικὴν ἐπαφήν μεθ' ἡμῶν, νὰ προσομιλήσουν πατρικῶς, μεταδίδοντες καὶ εἰς ἡμᾶς τὸν παλμὸν, ὅστις ἐδίδει τὴν ἰδικὴν τῶν ψυχῶν! Παραλλήλως προσεπάθησαν νὰ μᾶς παράσχουν τὸν πνευματικὸν ἐκείνον ἐξοπλισμόν, ὅστις ἀναγκαῖοι σήμερον εἰς τὸν ἐργάτην τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε ν' ἀποβῆ οὗτος ἀληθῆς σκαπανεὺς ἐνὸς ὑγιούς πολιτισμοῦ ἐν μέσῳ τῶν τραγικῶν ἐρειπίων, τὰ ὁποῖα ἔχει σωρῆσει πέριξ ἡμῶν ἡ λαίλαψ τῆς τελευταίας πολεμικῆς συμφορᾶς.

Συναισθανόμεθα, βεβαίως, τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς καὶ τὰς δυσχερείας τοῦ ἔργου, ὅπερ, χάριτι Θεῷ, ἀναλαμβάνομεν· δὲν ἀγνοοῦμεν δ' ἐξ ἄλλου, ὅτι πολλὰ ἀναμένει παρ' ἡμῶν τόσον ἡ μήτηρ Ἐκκλησία καὶ ἡ τροφὸς Σχολή, ὅσον καὶ ἡ κοινωνία γενικώτερον. Τολμῶμεν ὅμως κατὰ τὴν ἱεράν ταύτην στιγμήν νὰ παράσχωμεν εὐσεβάστως τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι, μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς τῶν φώτων, «Ὅστις «τὰ ἀσθενῆ θεραπεύει καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῖ», θὰ καταβάλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰς προσδοκίας ταύτας. Θ' ἀποβλέψωμεν εἰς τὸ νὰ ἀξιοποιήσωμεν ὅ,τι ἐντεῦθεν ἐλάβομεν, βιοῦντες πρῶτοι ἡμεῖς τὰ ὑψηλὰ διδάγματα τῆς ἀγίας μας θρησκείας καὶ διδάσκοντες οὕτω διττῶς τοὺς ἄλλους: οὐ μόνον διὰ τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ζωῆς μας (ἥς τὸ ἄφωρον κήρυγμα, συνοδεῖον τὸ προφορικὸν τοιοῦτο, θ' ἀποβαίη ἐυγλωττότερον), ἔχοντες πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὸ τοῦ θεολόγου Γρηγορίου: «Καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον καὶ εἶτα καθᾶρα· σοφισθῆναι καὶ οὕτω σοφίαι· γενέσθαι φῶς καὶ φωτίσαι· ἐγγίσει Θεῷ καὶ προσαγαγεῖν ἄλλους· ἀγιασθῆναι καὶ ἀγιάσαι!» Μὲ ἐνθουσιασμόν δημοουργικόν, ὅστις ἀποκλείει παντάπασιν οἰανδήποτε ἐπαγγελματικὴν περὶ τῆς ἱερᾶς μας διακονίας ἀντίληψιν, θὰ χρησιμοποιήσωμεν ὅλας τὰς μεθόδους πρὸς ἀλείψιν καὶ σωτηρίαν ψυχῶν, «ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε», προσαρμολύοντες ταύτας πρὸς τὰς συγχρόνους ἀνάγκας τοῦ λαοῦ μας. Τοῦτο ἀποτελεῖ πόθον μας διακαῆ: ἀναζητητὰ ἡμεῖς καὶ καλλιεργητὰ ψυχῶν, νὰ πλησιάσωμεν—μὲ κίνητρον πάντοτε τὴν ἀνυπόκριτον ἀγάπην—τὸν πονεμένον καὶ τὸν ἀπόκληρον τῆς ζωῆς, θεωροῦντες ἀτομικὴν μας χαρὰν, ὅταν ἐπουλώνωμεν ξένας πληγὰς. Νὰ κύψωμεν τὸ οὖς εἰς τὴν αἰμάσσουσαν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων τῆς τετραγαμένης ἐποχῆς μας, διὰ ν' ἀκούσωμεν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Πολιᾶς ὑποθήκαι.

Ὁ πρό τινος μεταστὰς εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς πλήρους ἡμερῶν πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος Θεμιστοκλῆς Σοφούλης διήμερον μόλις πρὸ τοῦ θανάτου του ἐπέστειπε τῆς πολυπείρου ζωῆς του τὸ τέρμα διὰ συνεντεύξεως πρὸς ἄμερικανὸν δημοσιογράφον, ἐν ᾗ ὑπετίπωσε διὰ τὸν σύγχρονον νεολαίαν πολυτίμους ὑποθήκας, ἀπόσταγμα δέξυδεροκοῦς, βαθείας καὶ πολυχρονίου ἐνατενίσεως εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς ζωῆς. Ἐρωτηθεὶς ποῖαν ἔχει νὰ δώσῃ καλὴν συμβουλήν διὰ τὴν σύγχρονον τεταραγμένην, ἀποτεθαρρημένην καὶ ἐν πνευματικῷ μαρασμῷ καὶ ἠθικῇ ἀπογοητεῖσει τελοῦσαν νεολαίαν, ὁ πολὺς γέρον ἀπήντησεν, ὅτι τὸ ὅπερ δοκιμάζει ἡ ζήσασα τὰ πονηρὰ ἔτη τῆς συγχρόνου ἀναστατώσεως νεότης ψυχικὸν δρᾶμα ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι αὐτῇ, στραφεῖσα πολλὸν πρὸς τὴν ὄλικην πλευρὰν τοῦ πολιτισμοῦ μας, ἠμέλησε τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτῆς καλλιέργειαν. «Ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ ἀνθρωπίνῃ μου πείρα μὲ ἔπεισαν—προσέθηκεν ὁ γέρον πολιτικός, ἅμα καὶ κατ' ἐξοχὴν πνευματικὸς ἀνθῶπος—ὅτι ὁ ἀνθρώπος δὲν δύναται νὰ ἰσορροπηθῇ, νὰ ἡρεμησῇ καὶ εὐτυχήσῃ, εἰ μὴ ἐφ' ὅσον καλλιεργεῖ τὸν ἐσωτερικὸν ἑαυτὸν του ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς ὄλικὰς του ἐπιδιώξεις. Σήμερον ἡ Τεχνικὴ ἀπειλεῖ νὰ ἀπορροφήσῃ ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην δρᾶ-

.....
 τοὺς παλμούς ἐκάστου καὶ νὰ χύσωμεν τὸ κατάλληλον βάλσαμον. Μὲ τὴν γλώσσαν τῆς ἀγάπης ν' ἀντιμετωπίσωμεν τὸν ἀπηλπισμένον καὶ τὸν ἀμφιβάλοντα, γινόμενοι δὲ τέλος «τοῖς πᾶσι τὰ πάντα» καὶ χωρὶς νὰ ὀρθοῶμεν πρὸ τῶν δυσχερειῶν καὶ ἀντιδράσεων, αἵτινες πολλὰς θὰ μὰς ποτίζουσι πικρίας, ἀλλὰ καὶ χωρὶς συμβιβασμοὺς συνειδήσεως καὶ λιποταξίας, νὰ βαδίσωμεν ἀκαμπτοὶ τὸν ἀνάντη δρόμον τοῦ καθήκοντος, μὲ τὸ βλέμμα ἀτενὲς πρὸς τὸν κόσμον τῶν αἰωνίων ἀξιών καὶ τὸν ἐσσαρκωτῆν αὐτῶν Θεόν, εἰς Οὗ καὶ μόνου τὴν δόξαν θ' ἀποβλέψωμεν».

Ἐγένετο κατόπιν ἡ ἀπονομὴ τῶν πτυχίων, ἦν ἐπεσφράγισαν κατάλληλοι ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι.

Ὁ τύπος τοῦ πτυχίου τῆς Σχολῆς ἔχει οὕτω :

Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
 Σχολὴ Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Π Τ Υ Χ Ι Ο Ν

Ὁ ἐκ ..... καταταγείς εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῆς Σχολῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ ἐπιμελῶς διακούσας πάντα τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς ταύτης, τὴν δὲ κακονομιμένην ἀπολυτήριον δοκιμασίαν ὑποστάς, ἐνεκρίθη εἰς τοὺς πτυχιοῦχος τῆς Σχολῆς, τυχὼν τοῦ γενικοῦ βαθμοῦ ..... διαγωγῆν δὲ ἐπιδείξασθαι

Εἰς μαρτύριον τούτων δίδεται αὐτῷ τὸ παρὸν Πτυχίον, παρέχον αὐτῷ, κατὰ τὸν Νόμον, τὰς ἐκ τῆς εἰδικῆς αὐτοῦ μορφώσεως προνομίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ἰουνίου 1949

Ὁ Πρόεδρος

τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Διευθυντής

Οἱ Καθηγηταὶ

στηριότητα, καὶ εἶπε φυσικόν, ὅτι ἡ νεολαία αἰσθάνεται, ὅτι ἔχει χάσει τὸν ὀρθὸν δρόμον τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ ἡ συμβουλή, πὸν θὰ τῇ ἔδωκα, θὰ ἦτο: χωρὶς νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς ὄλικὰς ἐπιδιώξεις, νὰ προσπαθῆσῃ ταῦτοχρόνως νὰ ἐμβαθύνῃ καὶ εἰς τὰς ψυχικὰς τῆς ἰκανότητας πρὸς παράλληλον ἀνάπτυξιν τῶν παρεξεκλίναμεν πολλὸ ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς θρησκείας καὶ τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἐνώπιον τῶν μηχανῶν, ὡς νέων μαμούθ, φοβοῦμαι ὅτι ἐχάσαμεν τὴν παλαιὰν αὐτοπεποίθησιν, τὴν ὅποιαν ὀφείλομεν νὰ ἀναζητήσωμεν καὶ ἀνεύρωμεν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴν μας».

Ἐρατὸν κύκνειον ἐπιστέγασμα αἰωνοβίου σχεδὸν ἐμφιλοπόνου ζωῆς, λευκανθείσης εἰς πνευματικὰς ἀνατάσεις.

Οἰκτρὰ αὐταπάτη.

Ὅταν πρὸ ἔτους ἀκριβῶς ὑπὸ τῶν μισθάρων ἐρπετῶν τῆς κομμουνιστικῆς κολάσεως ἀπετολμήθη τὸ ἀθρόον ἔξανδραποδιστικὸν παιδομάζωμα κατὰ τὰς ἐναντίον τῶν πληθυσμῶν ἐγκληματικὰς ἐξουρηγίσεις τῶν, εἶχομεν τὴν ἀφέλειαν νὰ νομίσωμεν, ὅτι τὸ ἐν μέσῳ εἰκοστῷ αἰῶνι πρωτοφανὲς καὶ ἀνήκουστον τοῦτο ἀνοσιούργημα θὰ ἐξήγειρεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὰς συνειδήσεις τῶν λαῶν, ὥστε νὰ ἀφήσουν κραυγὴν κοσμοάκουστον κατὰ τῆς σοβιετογενοῦς ταύτης τερατολογίας. Καὶ προσεδέτομεν ἐν τῇ ἀφελότητι τῆς καρδίας μας, ἐν οἷς σχετικῶς ἐγράφομεν, ὅτι εἰς ἐκδήλωσιν τοῦ βαθυτάτου τῶν ἀποτροπιασμοῦ οἱ λαοὶ τῆς οἰκουμένης θὰ διηρόνιζον διὰ τὰς ἐπεροχόμενας γενεὰς εἰς πλάκας ἐμφανοτειχιότους τὸ ἀνεξάλειπτον στίγμα τῆς ἀπεχθεσιότητος ταύτης ἀπανθρωπίας, καὶ εἰς πάνδημα συλλαλητήρια θὰ ἐξεσφύριτον ὡς ἀπόβλητα ἐκ τῆς πανανθρωπίνης οἰκογενείας καθάρματα τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦς τῆς εἰς τοιαύτας κακουργίας ἐξωθούσης γνωστῆς γενένης. Ἄλλ' οὔτε καὶ νῦν οὐδαμῶθεν σημειοῦται ἀποτελεσματικὴ συγκλίσεις, ὅτε ὁ λυμαινόμενος τὴν Ἑλλάδα κομμουνιστικὸς συμμοριτισμὸν, ὀπλιζὼν τοὺς ἐκ τῶν ἀρπαγέντων παιδίων μόλις δυνάμενος νὰ κρατῶσιν ὅπλα, βίβη μεταβάλλει αὐτοὺς εἰς πατραλοῖας κατὰ τῆς ἰδίας πατρίδος. Εἰς προτέρας ἐποχάς, ὅτε τοὺς λαοὺς καὶ τοὺς ἀρχοντάς τῶν διέκριεν ὑγιὲς εὐαισθησία καὶ συναίσθησις τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, καὶ ἐνὸς μόνου παιδὸς παρομοία ἀρπαγὴ θὰ προδύκαλε ἄμεσον κατὰ τοῦ δράστου τοιοῦτου στυγεροῦ ἐγκλήματος πόλεμον. Πολλὸ ἐσφάλημεν ἀναμεινάντες σήμερον πανεθνή σταυροφορίαν κατὰ τοῦ ἔξανδραποδισμοῦ καὶ τῆς ψυχικῆς διαστροφῆς δεκάδων ὄλων χιλιάδων παιδίων: Τόσον βαθὺν ἐκφυλισμὸν προδίδει ἡ ἀνθρωπότης τοῦ αἰῶνος τῶν κενῶν προόδων καὶ μεγαλοστόμων πολιτισμῶν!

Οἱ ἀκατάλληλοι.

Ἄξιον προσοχῆς τυγχάνει τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτεῖαις εἰδικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ συνδέσμου ἐθνικῆς παιδείας, ἀποτελουμένη ἐξ εἰκοσάδος προσωπικοτήτων τοῦ πανεπιστημιακοῦ κόσμου τῆς Ἀμερικῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ στρατηγὸς Ἀϊζενχάουερ, πρότασις τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολομβίας, καὶ ὁ κ. Τζαίημς Κόγκσαντ τοῦ Χάρβαρντ, εἰς ἐκθε-

σιν της τονίζει, ότι εις τούς ἀνήκοντας εις τὸ Κ. Κ. Ἀμερικῆς πρέπει νὰ εἶναι ἀπηγορευμένον τὸ ἐπάγγελμα καθηγητοῦ ἢ διδασκάλου. Ἡ ἀντίληψις αὕτη εἶναι λίαν ὀρθή, καθ' ὅτι ὁ κομμουνιστὴς καθηγητὴς ἢ διδάσκαλος, φέρων τὰς παρωπίδας τοῦ μαρξισμοῦ καὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ διαλεκτικοῦ καὶ ιστορικοῦ ὀλισμοῦ, δὲν δύναται νὰ καθοδηγήσῃ τὴν νεολαίαν εἰς τὰς ἀρχὰς ἑνὸς ὕγιου καὶ ὀλοκληρωμένου πολιτισμοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ πᾶσαι αἱ ἀξίαι θὰ εὐρίσκων τὴν πρέπουσαν πραγματοποίησίν των. Ἀντιθέτως ἡ δὴ ἐκπαιδευτικὴ δρασίς του, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν δημιουργῇ αἰμοχαρεῖς συμμορίας, θὰ συντελήται ἐντὸς τῆς μονομεροῦς ἀτιμοσφαίρας τῆς ἐξάρσεως τοῦ οικονομικοῦ παράγοντος, ὡς τοῦ μοναδικοῦ μοχλοῦ τῆς πολιτιστικῆς ἐξελίξεως. Μόνον διδάσκαλοι, οἵτινες δὲν ζοῦν ὑπὸ τὰ τυραννικὰ δεσμὰ τῆς μαρξιστικῆς μονομερείας, ἀλλ' εἶναι ἐλεύθεροι προσωπικότητες, ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὰς χριστιανικὰς ἀρχὰς, δύναται νὰ διὰπλάσουν ἀγρίως τὴν νεολαίαν, τὴν ἐλπίδα τῆς αὔριου.

Ἀγγλικανικὸν σχόλιον.

Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν» οἱ «Ἐκκλησιαστικοὶ Καίριοι» τοῦ Λονδίνου ἐσχολίασαν ὡς ἀκολουθῶν τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σπυρίδωνος εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν: «Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Σπυρίδων ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος. Εἶνε μία ἔντονος προσωπικότης, ἥτις θὰ συνεχίσῃ τὰς πατριωτικὰς ἀρετὰς τῶν προκατόχων του. Κατὰ τὴν παρελθούσαν εἰκοσιπενταετίαν ἐπρωταγωνίστησεν ὑπὲρ τῶν δικαίων τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ ἑλλήνων ὀρθοδόξων πιστῶν, ἐγένετο δὲ λαοφιλὴς ὡς ὀργανιστὴς μουσικῆς κινήσεως ἀποσκοπούσης εἰς τὴν εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος εἰσοδογὴν ἑλληνοπαίδων ἐξ Ἀλβανίας πρὸς διαπαιδαγώγησιν αὐτῶν κατὰ τὰς ὀρθοδόξους χριστιανικὰς ἀρχὰς. Ἡ προτέρα αὐτοῦ δραστηριότης ἀπῆρσεν εἰς τὰς ἰταλικὰς ἀρχὰς, ὅσον ἀπῆρσεν εἰς τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ἡ μετέπειτα δρασίς του. Ἡ ἐμφάνις αὐτοῦ ὡς ἡγέτου τοῦ Κινήματός Ἀντιστάσεως διατρανοῖ τὸν πατριωτισμὸν του καὶ αἶρει ἄρδην πᾶσαν μομφὴν ἐπὶ «κληρικοφασισμῶ», διὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ τὸν κατηγορήσουν οἱ ἑλληνες κομμουνιστὰι».

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἐπι τῷ θλιβερῷ ἀγγέλματι τῆς πρὸς τὸν Κύριον ἐκδημίας τοῦ ἀειμνήστου Πρωθυπουργοῦ Θεμιστοκλέους Σοφούλη, ἡ Ἱ. Σύνοδος συνελθούσα εἰς ἕκτακτον σύσκεψιν καθώρισε τὰ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ βαρὺ ἔθνικόν πένθος.

Οὕτως ἀπεφάσισεν, ὅπως προστῆ τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος αὐτῆς μετὰ πάντων τῶν συνοδικῶν μελῶν, συνοδεύσῃ δὲ τὴν σορὸν τοῦ μεταστάντος μέχρι τοῦ τάφου ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἔχουσα ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Διδυμοτεῖχου κ. Ἰωακείμ.

Εὐθὺς δ' ὡς ἐγνώσθη ἡ τελευτὴ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, μεταβὰς εἰς τὸν ἐν Κηφισίᾳ οἶκον τοῦ μεταστάντος, ἀνέγνω Τρισάχιον

ἐπὶ τῷ νεκρῷ, τὸ αὐτὸ δ' ἐποίησε καὶ ἅμα τῇ εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν μετακομιδῇ τῆς σοροῦ.

— Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ (26) ἐν τῷ ἱερῷ καθεδρικῷ ναῷ περὶ τὴν 10.30' πρωΐνῃν ἐτελέσθη ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐπὶ τῷ νεκρῷ τοῦ τῇ 24 λήξαντος μηνὸς τελευτήσαντος γέροντος πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος Θεμιστοκλέους Σοφούλη. Τῆς ἀκολουθίας προσετῆ ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, παρῆν δὲ κατ' αὐτὴν τὸ βασιλικὸν ζεύγος. Παρέστησαν ἐπίσης ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἀλ. Διομήδης μετὰ τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, πλείστοι βουλευταὶ καὶ πολιτεῦται, αἱ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαί, τὸ διπλωματικὸν σῶμα καὶ πάντες οἱ ἐπίσημοι. Τὸν μεταστάντα ἀπεχαίρησαν ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ οἱ Ὑπουργοὶ Σοφ. Βενιζέλος καὶ Στ. Νικολαΐδης. Ἡ κήδευσις τῆς σοροῦ ἐγένετο μετὰ τῆς εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐκλιπόντος πρωθυπουργοῦ ἀρμοζούσης παρατάξεως.

— Περὶ τὴν 11.30 π. μ. τῆς παρελθούσης Δευτέρας (27) ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς δεχθεὶς εἰς ἀκρόασιν τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σπυρίδωνα, ἠδόκησε νὰ ἀπονεύμῃ αὐτῷ ἰδιοχέρως τὰ δάσημα τοῦ Μεγαλοσταύρου τοῦ Β. Τάγματος Γεωργίου τοῦ Α'.

— Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἠδόκησε ν' ἀπονεύμῃ ἐπὶ τοῖς ὀνομαστηρίοις αὐτοῦ τὸ παράσημον τοῦ Ἀνωτέρου Ταξίαρχου τοῦ τάγματος τοῦ Φοίνικος εἰς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Ξάνθης Ἰωακείμ, Διδυμοτεῖχου Ἰωακείμ, Ἀλεξανδρουπόλεως Ἰωακείμ, Ζακύνθου Χρυσόστατος καὶ Κυνουρίας Γερμανόν, Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Ἰάκωβον, Τρίκκης καὶ Σταγῶν Χερροβίμ, Ἡλείας Γερμανόν, Φωκίδος Ἀθανάσιον καὶ Ἐλασσῶνος Καλλίνικον.

Ἀποστολικὴ Διακονία. Ἐν ἄλλῃ σελίδι τοῦ παρόντος φύλλου ἀναγράφονται τὰ ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ τῇ ἀπονομῇ τῶν πτυχίων εἰς τοὺς πρώτους ἐξερχομένους τροφίμους αὐτῆς, ἀνερχομένους εἰς ἑπτὰ.

Διὰ τὸ ἐπίδον ἔτος 1949—50 ἡ Ἀποστ. Διακονία θέλει προσλάβει εἴκοσι ὑποτρόφους. Σχετικὴ προκήρυξις δημοσιεύεται ἐν ἄλλῃ στήλῃ τοῦ παρόντος τεύχους.

Μετὰ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰάκωβον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αἰγιαλείας καὶ Καλαφρύτων κ. Ἀγαθόνικος ἀνήγγειλεν, ὅτι θέτει καὶ αὐτὸς ὑπὸ τὴν Ἀποστ. Διακονίαν τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ ὀφισταμένους συλλόγους α) Χριστιανικὸν Ὀμιλον νέων κ' Ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας καὶ β) Χριστ. ὄμιλον νεανίδων «Ἡ Ἁγία Εἰρήνη», ὁρμώμενος ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὀφείλουσαν νὰ τεθοῦν πάντα ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν σειράν τῶν Μητροπόλεων, αἵτινες προέβησαν εἰς τὴν ἵδρυσιν ἐνοριακῶν βιβλιοθηκῶν, προσετέθη καὶ ἡ Ἱερά Μητρόπολις Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγ. Ὀρους, ἐν ἧ, ὡς ὁ οἰκεῖος Μητροπολίτης κ. Διονύσιος ἀνήγγειλεν, ἀρκεταὶ ἐνοριακαὶ βιβλιοθηκαὶ ἰδρῦθησαν.

Ἐν Ἀθήναις ἐτοποθετήθη ἡ πρώτη προθήκη τῶν βιβλίων τῆς Ἀποστ. Διακονίας ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Χρυσοσηλιασιώσεως. Πλήθος κόσμου διερχόμενον, λαμβάνει γνῶσιν τῶν ἐν τῇ προθήκῃ ἐκτιθεμένων βιβλίων καὶ ἔχει πάντοτε πρόχειρον τὸ σχετικὸν ἀντίτυπον, ἐάν θέλῃ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ.

Κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἀπολυτηρίων ἐξετάσεων τῶν Σχολείων τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός», γενομένην ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Παρνασσοῦ τὴν 12ην Ἰουνίου ἐ. ἔ., ἐκπρόσωπος τῆς Ἀποστ. Διακονίας, ὁ Ἀρχιμ. Βαρνάβας Τζωρτζάτος, διένειμεν ἐκ μέρους τῆς Ἀποστ. Διακονίας εἰκόνας εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ βιβλία εἰς τοὺς βραβευθέντας, συνοδεύσας αὐτὰ μὲ κατὰλληλον πρὸς τοὺς μαθητὰς προσλαλίαν.

Ἡ Ἀποστ. Διακονία ἐξετύπων εἰς ἑκατοντάδας χιλιάδων νέαν ἐγχρωμὸν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς τὸν Στρατόν ἢ εἰκὼν εἶνε ἔργον τοῦ ζωγράφου κ. Φ. Κόντογλου.

Ὡσαύτως ἐξετύπωνε καὶ ἀπέστειλε πρὸς διανομὴν

εις τους ήρωικούς τραυματίους Έγχρωμον εικόνα της Ιάσεως του παραλυτικού υπό του Κυρίου Έργον και αΰτη του αΰτου ζωγράφου.

Τό Έθνικόν Ίδρυμα ἀνήγγειλεν εις την Άποστ. Διακονίαν, διτι ανώνυμος δωρητής προσφέρεται να καταβάλλη τὰ έξοδα άγιογραφήσεως τμήματος του Ί. ναου Άγ. Βαρβάρας (Δαφνίου). Η Άποστ. Διακονία, εύχαριστήσασα θερμώς τον τε-δωρητήν και τό Έθνικόν Ίδρυμα, απέδεχθη την δωρεάν.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Καθ' άπαν τό από της ένθρονίσεως του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου χρονικόν διάστημα προσήλθον πρός ύποβολήν συγχαρητηρίων εις την Α.Μ. πλείστοι έκ του πολιτικού, του έπιστημονικού και στρατιωτικού κόσμου, έν οις οι ύπουργοι κ.κ. Κ. Τσαλδάρης, Σοφ. Βενιζέλος, Π. Κανελλόπουλος, Στεφανόπουλος, Βουρδουμπάς, Καραμανλής, ο Ύφυπουργός των Έξωτερικών κ. Πιπινέλης, οι τέως ύπουργοι Γ. Στράτος, Θ. Τουρκοβασίλης, Ορφανίδης, Κ. Γεωργακόπουλος Πρόεδρος του Έλλην. Έρυθρού Σταυρού, Δεσύλλας, Κ. Δοξιάδης, ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Θεοτόκης, ο κ. Γ. Παπανδρέου, ο Πρόεδρος του Άρείου Πάγου, ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου κ. Γ. Οικονόμου, ο Αρχηγός του Έπιτελείου Άντιστρατήγος κ. Κοσμάς, ο Ύπαρχηγός Στρατηγός κ. Κιτριλάκης, οι Στρατηγοί Γρανίτσας και Τσακαλώτος, ο Διοικητής της Τραπεζής της Ελλάδος κ. Μαντζαβίνος μετά του Ύποδιοικητού κ. Γρηγορίου, ο Διευθυντής του Ύπουργείου Άνοικοδομήσεως, τὰ Δ. Σ. του Ίεροϋ Συνδέσμου, της Ένώσεως Συντακτών, της Θεολογικής Έταιρείας, του Συλλόγου «Σελασφόρος», του Σιβιτανιδείου Ίδρυματος Τεχνών και Έπαγγελμάτων, ο Αρχιραββίνος μετά μελών της Ισραηλιτικής Κοινότητος Άθηνών, ο έν Άθήναις Πρόξενος του Ισραήλ, ο παρά τη Α.Α. τῷ Πάπα Ρώμης προσωπικός άπεσταλμένος του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών της Άμερικής κ. Μάρ. Τέϋλор, καθ' έκαστην δὲ ἡ Α. Μ. έδέχεται δι' βύλης της ήμέρας πλῆθος πνευματικῶν τέκνων της Ηπειρου, έπιτροπᾶς αὐτῶν και πλείστον κληρικών και λαϊκῶν.

Έξ άλλου ἡ Α. Μ. τῇ τῷ 12 λήξαντος μηνός έκάλεσεν εις σύσκεψιν διά τό έφημερισκόν ζήτημα τὸν παρά τοῖς οικονομικοῖς έκκλησιαστικοῖς Οργανισμοῖς ΟΔΕΠ και TAKE Οικονομικόν Έπιτροπον της Έκκλησίας Σεβ. Μητροπολίτην Λαρίσης κ. Δωρόθεον, τὸν Γενικόν Διευθυντήν Θρησκευμάτων Καθηγητήν κ. Ι. Καμμίρην και τὸν Διευθυντήν του TAKE κ. Καμψοσην. τῇ δὲ 21 του αὐτοῦ συνειργάσθη Ιδιαιτέρως ἐπὶ του αὐτοῦ θέματος μετά του Ύπουργοῦ των Οικονομικῶν κ. Χέλμη.

Κατὰ τὰς μεταμεσημβρινὰς ὥρας της παρελθούσης Παρασκευῆς ἡ Α. Μ. ο Αρχιεπίσκοπος παρέστη εις την ἐπὶ τῇ λήξει των μαθημάτων της Οικοκυρικής Σχολῆς «Τὸ Έλληνικὸ Σπίτι» διοργανωθεισῶν τελετῶν.

Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ (26) έν τῷ Έκκλησιαστικῷ Ορφανοτροφείῳ Βουλιαγμένης ἐγένετο ἐπὶ τῇ λήξει του σχολικοῦ Έτους ἡ ἐτήσια τελετῇ της άπονομῆς βραβείων εις τοὺς ἐπὶ ἐπιμελείᾳ, ἀρετῇ και ἐξαιρετικῇ φιλεργίᾳ διακριθέντας τροφίμους του Ίδρυματος ἐπὶ παρουσία μελῶν του Δ. Συμβουλίου, ἀντιπροσώπων της έν Βουλιαγμένην κοινότητος και πλῆθους φιλομούσων. Μετὰ τὴν καθιερωμένην προσευχὴν ἡ χοροδία των τροφίμων ἔψαλε κατάλληλα ὕμνα, μεθ' οὗ ο Διευθυντής του Ορφανοτροφείου κ. Χρυσόστομος Νεαμονιτάκης ἐξέθηκε τὰ κατὰ τό λήξαν Έτος πεπραγμένα. Αφοῦ δὲ τρεῖς έκ των τελειοφοίτων του δημοτικοῦ σχολείου του Ίδρυματος έκ προσώπου των συμμαθητῶν των διά προσφωνήσεων ἐξέφρασαν τὴν πρός αὐτὸ εύγνωμοσύνην και ἀπεχαιρέτησαν τοὺς λοιποὺς τροφίμους, ἐπηκολούθησεν ἡ άπονομή των βραβείων και των ἀπολυτηρίων, ἡ ὅλη δὲ τελετῇ κατελείσθη διά του Έθνικοῦ ὕμνου και της ὑποστολῆς της σημαίας. Μεθ' οὗ ο Διευθυντής και οἱ διδάσκαλοι ἐδέχθησαν τὰ συγχαρητήρια των παρισταμένων.

— Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ (27) έν τῷ περιβόλῳ του έν Ψυχικῷ Κολλεγίῳ Άθηνῶν ἐγένετο ἡ εἰκοστῇ ἐτήσια τελετῇ της άπονομῆς των πτυχίων εις τοὺς άπολυομένους μαθητὰς του Ίδρυματος, κατὰ τὴν ὁποίαν τὴν Α. Μ. τὸν Αρχιεπίσκοπον ἀντεπροσώπευσεν ο Σεβ. Μητροπολίτης Σάμου Ειρηναῖος, συνοδευόμενος ὑπὸ των διευθυντῶν της Άποστολικῆς Διακονίας πανσο. ἀρχιμ. Βαρνάβα Τζωρτζάτου. Κατὰ τὴν ἐναρκτήριον προσευχὴν ἡ Α. Σ. εἶπε τὴν ἀκόλουθον ὥραϊαν εύχὴν:

«Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ο Θεός ἡμῶν, ἡ πηγὴ πάσης σοφίας και γνώσεως, ο διὰ του εὐαγγελικοῦ σου πνεύματος ὑπογραμμίζων τό νόημα και τὴν πραγματικὴν ἀξίαν ἐπιστημονικῆς ἀληθείας και ἀνθρωπίνης γνώσεως, ο ἀναδείξας τὸν ἀνθρώπον ὡς ὑπεράστην ἀξίαν ἐντὸς της παγκοσμίου ιστορίας, εὐλόγησον τὸν οἶκον τούτων των γραμμάτων και τοῦ φωτός. Αιφάλαξον τοὺς έν αὐτῷ διδασκάλους και μαθητὰς. τοὺς ἐργαζομένους ὑπὲρ της ἐπικορησεως του Πνεύματός Σου εις τὸν κόσμον, ὑπὲρ της πνευματικῆς και ἐκπολιτιστικῆς πορείας των λαῶν της γῆς: πέμψον τό Πνεῦμά Σου τό ἅγιον ἐπὶ τοὺς ἀπολυομένους τροφίμους του εκπαιδευτικοῦ τούτου Ίδρυματος και φωτίσον αὐτοὺς, ἵνα τὴν ἐλευθερίαν των, ἐντὸς της ὁποίας καταπιεζέται ἡ θεανδρική Σου φροσύνη, βιώσωσι κατὰ τό θέλημά Σου τό ἅγιον. Δίδαξον αὐτοὺς, διτι ἡ ἐλευθερία των εἶναι δημιουργός δύναμις. εἶναι μόγθος και Σταυρός, εἶναι θυσία του ἑνός χάριν των πολλῶν, ἀλλὰ και δόξα και ἀνάστασις και λύτρωσις των ἀνθρώπων και των λαῶν, ὅπως. Σὺ, Κύριε, ὑπέδειξας τοῦτο εις τοὺς ἀνθρώπους διά των ὑψηλῶν Σου διδασμάτων, διά του Σταυροῦ και της Ἀνοστάσεώς Σου. Στήριξον τὰ βήματα των ἀποσταλλομένων εις τὴν κοινωνίαν μαθητῶν του σεμνοῦ τούτου Κολλεγίου των Άθηνῶν, ἵνα ἀποβῶσι διά της ἐργασίας των, διά της ἐκπληρώσεως των καθηκόντων των, ἔγκριτοι πολῖται, τίμιοι εις τὰ ἔργα των, φωτισμένοι ἡγήται των λαῶν, σεβόμενοι τὰ δικαιώματα και τὰς ἐλευθερίας των στανθρώπων των, ἐργάται ὑψηλῆς δικαιοσύνης, πρόθυμοι εις ἀγάπας, εις θυσίας, πρός διάσσωσιν του πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ ἀνθρωπίνη ἐλευθερία συμπράττεινσά μετὰ της Θείας Σου Χάριτος δημιουργεῖ εις ὅλα τὰ ἐπιπέδα της ζωῆς ὡς κτῆμα και χαρὰν βίου του κόσμου. Μόνον οὕτω και του Ίδρυματος τούτου ο βίαιος και ἡ δόξα θα ἐξαγγέλλεται και οἱ μόγθοι των καθηγητῶν, διδασκάλων και των μεγάλων εὐεργετῶν του θα εὐρίσκουν τὴν δικαιοσύνην των, και τοῦ Ἐθνους, ἐξ οὗ προέρχονται οἱ τροφίμοι, ἡ τιμὴ και τό ἡθικόν μεγαλεῖον θα βεβαιούται και τό ἅγιόν Σου ὄνομα θα δοξάζεται εις τὸν κόσμον. Ἀμήν».

— Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ (28) ο ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ της Ί. Συνόδου της Έκκλησίας Κπόλεως ψηφισθεῖς εις Μητροπολίτην Φιλαδελφείας Έπίσκοπος Βοστανῆς Άμερικής Σεβ. Άθηναγόρας γενόμενος δεκτός ὑπὸ της Α. Μ. του Αρχιεπισκόπου, ὑπέβαλεν αὐτῷ τὰς ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ συγχαρητικὰς εύχὰς.

— Τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ (29), ἐορτῇ των πρωτοκορυφαίων Άποστόλων Πέτρου και Παύλου, χοροστατούντος του Μακαριωτάτου, περιστοιχομένου ὑπὸ μελῶν της Ί. Συνόδου, ἐτελέσθη περί ὥραν 7 μ. μ ο τεθεσπισμένος Έσπερινός ἐπὶ του ἱεροῦ βράχου του Άρείου Πάγου εις ἀνάμνησιν του ἐπ' αὐτοῦ κηρύγματος του Άποστόλου της Ελλάδος Παύλου, ὅπερ και ἀνεγνωσθη εις ἐπήκουον των παρακολουθησάντων τὴν τελετὴν χιλιάδων πιστῶν. Τὰ ἱερά ὕμνα της Άκολουθίας ἔψαλε πολυάριθμος χορός ἱεροψαλτῶν των Άθηνῶν και του Πειραιῶς ὑπὸ χορηγῶν τὸν Πρωτονοτάριον της Αρχιεπισκοπῆς κ. Έμμ. Φαρλέκαν. Περὶ τό τέλος του Έσπερινοῦ ο Ιεροκήρυξ Αρχιμ. Χριστοφόρος ὠμίλησε περί της ὕψιστης διά τὸν ἔλληνομῶν και τὰ ἔθνη σημασίας τῷ περί του ὑπὸ τότε Άθηναίων τιμωμένου «Άγνώστου Θεοῦ» ἀποστολικῷ ἐκείνου κηρύγματος.

— Περὶ ὥραν 7 μ. μ. της χθές (30) ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος μεταβὰς εις τὰ Ἀνάκτορα προέστη της ἐνώπιον της Α. Μ. του Βασιλέως ὁρκωμοσίας της νέας ὑπὸ τὸν κ. Ἄλ. Διομήδην Κυβερνήσεως.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Φθιώτιδος

Καθ' ἃ γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Λαμίας, ἢ ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων Λαμίας διοργανωθεῖσα ἑορτῇ ἐπὶ παρουσία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀμβροσίου, τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως, τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, κατὰ πρόγραμμα περιλαμβάνον ἀπαγγελίας, ἄσματα, διαλόγους κλ., ἐδημιούργησε μίαν ἀτμόσφαιραν ἐξόχως συγκινητικὴν, ὡς ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς καὶ γνησίως χριστιανικῆς πνοῆς, ἣτις διῆκε δι' ὅλης τῆς τελετῆς. Οἱ πάντες κατενόησαν πόσον μεγάλη εἰς ἀποδοτικότητα ὑπῆρξεν ἡ καθ' ὅλου ἔργασία τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ὑπὸ τὴν ἀμέριστον καὶ συνεχῆ ἔμπνευσιν καὶ ποδηγεσίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου.

Παρὰ τὴν τεραστίαν καταστροφὴν, ἣν ὑπέστη ἡ μητροπολιτικὴ περιφέρεια ἐκ τῆς ἐγκληματικῆς συμμοριτικῆς ἐπιβουλῆς, ἐλειτούργησαν ἐν μὲν Λαμῖα 25 Κατηχ. Σχολεῖα, ἥτοι 15 κατώτερα, 5 μέσα, 3 ἀνώτερα καὶ 2 ἐργαζομένων· ἐν δὲ τοῖς χωρίοις 24, ἥτοι 17 κατώτερα, 5 μέσα καὶ 2 ἀνώτερα. Εἰς τὰ Σχολεῖα ταῦτα ἐνεγράφησαν συνολικῶς 6.650 μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι καὶ ἐφοίτησαν ἀνελλιπῶς 5.400. Ὡσαύτως ἰδρύθησαν δανειστικαὶ βιβλιοθήκαι μὲ πλῆθος βιβλίων, τὰ ὁποῖα μελετοῦν μὲ πολλὴν ζῆλον οἱ μαθηταὶ τῶν Κατηχ. Σχολείων. Εἰς τοὺς ἐν Λαμῖα διαμένοντας ὑπερεξήκοντο ἀνταρτοπληκτοὺς ἐφημερίους ἐγένοντο φροντιστηριακὰ μαθήματα Κατηχητικῆς, ὑπὸ τὴν ἀμεσον παρακολούθησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου, εἰς τρόπον ὥστε μὲ τὸν ἐπαναπατρισμόν νὰ ἰδρυθοῦν ἰσάριθμα Κατηχητικὰ Σχολεῖα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΠΟΛΕΩΣ

Τῇ προπαραελθούσῃ Τετάρτῃ (22) διῆλθε διὰ Πειραιῶς, ἐπιστρέφων εἰς Κπολιν ὁ τέως Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Παναγιώτατος Μάξιμος, προερχόμενος ἐξ Ἑλβετίας, ὅπου εἶχε μεταβῆ πρὸς περιθάλψιν τῆς παθούσης ὑγείας του. Τὴν Α. Θ. Π. ἐπεσκέψθησαν ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου οἱ Σεβ. Μητροπολίται Διδυμοτείχου, Σερρών, Ἡλείας καὶ Ἀττικῆς καὶ ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Σταυρουπόλεως, οἵτινες καὶ διεβίβασαν αὐτῇ τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας.

—Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρα (27) ὁ ἐψηφισμένος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς πρῶν Μητροπολίτης Ρόδου Τιμόθεος διελθὼν διὰ τοῦ ἀεροδρομίου Ἀθηνῶν κατηρῦνθη μετ' ὀλιγόλεπτον διάλειμμα εἰς Κπολιν, ἵνα παραστῆ κατὰ τὸ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ μέγα Μήνυμα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρ. ἔτους ἐγένετο μετ' ἐξειδί-

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Προκήρυξις Ὑποτροφιῶν

Προκειμένου ἡ Σχολὴ τῶν Ἱεροκηρύκων, Ἐξομολόγων καὶ Κατηχητῶν νὰ προσλάβῃ διὰ τὸ ἐπόμενον σχολικὸν ἔτος (1949 - 50) εἴκοσι (20) ὑποτρόφους, καλοῦνται οἱ βουλόμενοι νὰ φοιτήσουν εἰς ταύτην πτυχιούχοι θεολόγοι, κληρικοί ἢ λαϊκοί, ὅπως ὑποβάλουν μέχρι τέλους Ἰουλίου ἑ. ἑ. εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν (Ἀθῆναι—ὁδὸς Φιλοθέης 19) αἰτησιν μετ' ἀντιγράφων τοῦ πτυχίου καὶ βραχέος βιογραφικοῦ σημειώματος.

Τὰ ἔξοδα διδασκαλίας, διαμονῆς καὶ διατροφῆς θέλει καταβάλλει ἐξ ὀλοκλήρου ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 15 Ἰουνίου 1949.

(Ἐκ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας)

σμένης πανηγυρικότητος ἢ ἑναρξίς τῆς λειτουργίας τοῦ ἀνακαινισθέντος ἐν Βουκουρεστίῳ ρωσικοῦ ναοῦ, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ρουμανίας, τοῦ ρουμάνου ὑπουργοῦ τῶν θρησκευμάτων, τοῦ ῥώσου πρεσβευτοῦ, ρουμάνων ἐπισκόπων, ἀντιπροσώπων τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως, πλείστων ἄλλων ἐπισήμων καὶ πλήθους ῥώσων, βουλγάρων καὶ ρουμάνων. Τὸ ἐπίσημον «περιοδικὸν τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας» ἀναγράφον τὴν εἶδησιν ἐπάγεται, ὅτι «ὁ ναὸς οὗτος θὰ σημειώσῃ ἑναρξιν τῆς θεμελιώσεως ἀληθοῦς ἐνότητος τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ρουμανικῆς, βουλγαρικῆς καὶ ρωσικῆς, ὡς πρότυπον καὶ παράδειγμα χριστιανικῆς ὀρθοδόξου συμφιλίωσεως· ἐπὶ ἴσοι δικαίωμασι, ἄνευ τάσεως ἡγεσίας μίᾳ ἀδελφῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ ἄλλης».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

I. Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Στερουμένης τῆς ἐνορίας Παραλίας Ἀκράτας τακτικοῦ ἐφημερίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης, ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 48 τοῦ ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200)1940 «περὶ ἰ. ναῶν καὶ ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλωμεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Ἄγιον τῇ 15 Ἰουνίου 1949.

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Ἀγαθόνικος

I. Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

ἔχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρ. 46 καὶ 48 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200)40 καὶ 16 τοῦ Νομ. Διατάγματος περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημεριῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ἱερῶν κανόνων ὀριζόμενα προσόντα καὶ ἐπιθυμοῦντας νὰ ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι διὰ τὰς κάτωθι χηρευούσας ἐνορίας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ πιστοποιητικά. 1) Εὐαγγελισμὸς Θεοτόκου Κυπαρισσίας, 2) Εἰσόδια Θεοτόκου Κυπαρισσίας, 3) Ἁγία Τριάς Κυπαρισσίας, 4) Ἁγιος Γεώργιος καὶ Κοίμησις Θεοτόκου Κρεσταινῶν, 6) Ἁγιος Γεώργιος καὶ Ἁγιοὶ Ἀπόστολοι Χώρας, 8) Ἁγιος Χαράλαμπος Ἐπιταλίου, 9) Ταξιάρχης Ἀλφειούσης, 10) Ἁγιος Ἀθανάσιος Φιλιατρῶν, 11) Γενέθλιον Θεοτόκου Καναλοπούς, 12) Ἁγιος Γεώργιος Καλονεροῦ, 13) Ἁγιος Ἰωάννης Πλατανίων, 14) Ταξιάρχης Στασοῦ, 15) Κοίμησις Θεοτόκου Μάτεσι, 16) Γενέθλιον Θεοτόκου Κουφόπουλον, 17) Ἁγιος Γεώργιος Σκληροῦ, 18) Ἁγιος Γεώργιος Τρυσπητῆς, 19) Κοίμησις Θεοτόκου Φυγαλείας, 20) Ἁγιοὶ Θεόδωροι Κακοβάτου, 21) Ἁγιος Ἰωάννης Ἀμυδαλιῶν, 22) Μεταμόρφωσις Σοτήρος Πέτρας, 23) Κοίμησις Θεοτόκου Σύρτζι, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων. Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῇ 18 Ἰουνίου 1949.

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Ἀνθιμος

"ΕΚΚΛΗΣΙΑ,"

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΠΥΡΙΔΩΝ
† Ὁ Εἰάνθης ΙΩΑΚΕΙΜ
† Ὁ Ζακύνθου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΪΣ

Τύποις «Φοίνικος» Λεωνόπου 4